

euskara ikasten ari garenon aldizkaria

SAROI JAUREGI:

**"Gipuzkoan 8.000 haur
dabiltza hezkuntza
arautuan bertsolaritza
lantzen"**

Gaurgero:

Koadrilak:
babesgune ala
lotura?

**Sekuentzia
didaktikoa:**

*Jon Miranderen
Haur besoetakoa*

**Bizilege
apartak:**

René Cassin

Erdian:

1., 2. eta 3.
mailako
azterketa-ereduak

06

14

24

27

30

36

06 GAURGERO

- Koadrilak: babesgune ala lotura estuegiak?
- Kidult belaunaldia: nerabezaroko produktuak kontsumitzen dituzten helduak
- Baztarrika, baserri bizia
- Gaita edo dultzaina: Tradiziotik abiatuta hazten jakin duen soinu bereizgarria

14 SEKUENTZIA DIDAKTIKOA

Jon Miranderen *Haur besoetakoa* eleberria

23 HAMAIKA TRIKIMAILU

Peio Arnaez

24 ELKARRIZKETA

Saroi Jauregi: "Gipuzkoan 8.000 haur dabilta hezkuntza arautuan bertsolaritza lantzen"

27 BIZILEGE APARTAK

René Cassin (1887-1976), Giza Eskubideen Deklarazio Unibertsalaren aita

30 OSTUTAKO PASARTEAK

Diktaturak sortutako eskizofrenia

32 KOMIKIA

Hazien bidaia (12. atala)

36 KULTURONTZIA

- Guggenheim Museoa: Robert Rauschenberg eta Anish Kapoor
- Argitalpen berriak

Ikasbil atarian ikusgai

410

Testuen/ariketen maila:

A1 A2 B1 B2 C1 C2

ERREDAKZIOA:

Eskarne Lopetegi
Esther Isasa
Mª Ixabel Valcarlos
Jon Imanol Iturriotz
Juan Miguel Gutierrez
Enrike Larrarte

AZALEKO ARGAZKIA:
Josexo Arantzabal

DISEINUA ETA MAKETAZIOA:
Zirrimarra/Truke
(Andoain-Beasain)

INPRIMATEGIA:
GERTU
Oñati, Gipuzkoa

LEGEZKO GORDAILUA
BI- 2251/81
ISSN: 0212-6788

Euskal Autonomia Erkidegoko
Administrazio Orokorra
HABE
www.habe.euskadi.net
Tel. 943 02 26 00
Faxa: 943 02 26 01
e-mail: argitalpenak@habe.org
Harpidetzak: harpidetzak@habe.org

Ikasbil atarian (www.ikasbil.net) eta HABE aldizkariaren erredakzioan jasotako galdera batzuk jaso ditugu, beti bezala, txoko honetan zuei erakusteko. Hona hemen hil honetakoak:

DBH-ko euskarako errefortzuko irakaslea naiz eta nire ikasleekin www.ikasbil.net atarian dituzuen denbora-pasak egin nahiko nituzke. Inprimatzeko aukerarik badago? Mila esker

Zoritarrez, erantzuna ezezkoa da, une honetan www.ikasbil.net atariko denbora-pasak ez daude prestatuta zuzenean inprimatzeko. Dena dela, badago "trikimailu" bat eta zera da: nahi duzun denbora-pasa bistaratzzen denean, pantailaren kap-tura bat egin dezakezu, ordenagailuko Impr Pant botoia erabili-liz. Ondoren, irudiak editatzeko daukazun programaren batean itsatsi dezakezu fitxategia eta horrela, irudi bezala, inprimatu. Ez da oso soluzio ona, baina gure denbora-pasak online egiteko daude diseinaturik eta ez paporean.

Kaixo! Karmen dut izena eta Gasteizen euskara ikasi nuen HABEk Gasteizen zuen euskaltegian, orain dela hogei urte. Ez daukat titulurik, baina EGA maila eginda dut -nahiz eta ez gainditu-. Gustatuko litzaidake jakitea ea zein maila daukadan edota ziurtagiririk lor dezakedan.

Lleidan bizi naiz eta horrexegatik ez dakit ezer gai honetaz. Agur bero bat!

Karmen

Gaur egun daukazun euskara-maila ziurtatzeko modurik errazena da euskaltegi edo euskal etxe batean izena eman eta ikasle izatea. Ondoren, zentroak nahikoa maila duzula egiaztatzen badu, HABEren egiaztatze-probetara aurkezteko aukera izango zenuke eta era horretan, egiaztagiriri ofizial bat eskuratu. Gure atarietan (www.habe.euskadi.net) edo (www.ikasbil.net) duzu euskaltegi eta euskal etxeei buruzko informazio guztia, zure kasuan gehien komeni zaizuna aukera dezazun.

Aupi! www.ikasbil.net web orrialdea bere klaseetan erabiltzen duen irakasleetako bat naiz (hil honetan argitaratu duzuen esker gutuna idatzi zuen ikastaldeko irakaslea, hain zuzen ere) eta web orrialde honetan egiten duzuen lanagatik zoriondu nahi zaituztet. Horren harira zuei aipatzeko bi kontu dauzkatz: 1) Ikasbil-eko ariketak egin eta gero, zuzentzeko orduan bi aukera daukagu erantzun zuzena lortu arte. Gauza da pantailan bi SAIKERA, SAIKERA bat agertzen dela eta hori nire ustez ez da zuzena, SAIO hitza erabili beharko litzatekeelako, ezta? Saiakera literaturaren esparruan erabili beharreko hitza dela uste dut. (ENSAYO literario) 2) Bestetik, ELE-ALEA ere klasean lantzen dugu, baina 7.a oraindik ez duzue sarean jarri (ala ez zen egin?). Gauza da irratsaia entzuteko aukerarik ez dudanez, beti www.ikasbil.net-en bitartez entzuten dudala eta azken bi asteetan saiorik jarri ez duzue-nez, horra hor nire (eta nire ikasleen) egonezina. Zein da arrazoiak? Eskerrik asko

Zuen erantzunaren zain

Eneko

Lehenago kontuari dagokionez, aztertu dugu zure iradokizuna eta egokia iruditzen zaigunez, ahal dugun bezain pronto egingo dugu aldaketa. Dena dela, zerbitzarian egin behar denez gero, ez da modu automatikoan egin dezakegun zerbait eta beraz, denbora pixka bat beharko da berau bistaratzeko. Pazientzia, beraz.

Bigarren kontuari dagokionez, berriz, jakizu ELE-ALEA saioa astelehenero izaten dela, baina zenbait astetan kirola dela eta ez dela saiorik izan (Euskadi Irratiaren programazioak agintzen du hemen). Guk, saioa dagoenetan, emisioaren ondoren, hau da, hurrengo egunean, igotzen dugu audioa ikasbil atarira, hori berehala egiten den lan bat da. Sekuentzia didaktikoak, berriz, denbora gehiago eskatzen du.

Zure kezka argitu ditugulakoan, izan ongi eta mila esker zure laguntza eta "lore"engatik, lanean jarraitzeko bultzada ematen digute eta.

Izan ongi eta nahi duzunera arte.

Komiki hau ikus eta entzuteko, jo helbide honetara: www.ikasbil.net

Komikia

TXo!

Zure txokoa da hau, idatziguzu!

EGONALDIAK FAMILIA EUSKALDUNETAN: UDAKO OPORRAK EUSKARAZ

B1 U dako planak egiteko garaia da. Euskara ikasteko aukera zabala izaten da udan, baina euskara landu eta hobetzeko nahiz euskalkiren bat gertutik ezagutzeko aukera bakarrenetakoa *Egonaldiak familia euskaldunetan* plangintzak eskaintzen du.

Inguruan euskaraz mintzatzeko edo beren euskara hobetzeko giro aproposik ez duen jendearentzat da egitasmo hau eta urtero bezala Ulibarri eta Urrats euskaltegiek antolatuko dute.

Eskatzaileek gutxieneko euskara-maila behar dute: HABEk finkaturiko euskalduntze-programazioko 8. urratsa edo horren pareko edo gora-goko beste bat gainditua izatea. Adinari dagokionez, bestalde, 18 urte-tik gorakoek izango dute parte hartzeko aukera.

Egonaldi hauek Iparraldeko zein Hegoaldeko herri euskaldunetan antolatzen dira. Familiei eskatzen zaie **biztanleriaren** %70etik gora euskalduna duten udalerrri zein auzuneren batean bizitzea. Horrela, ikasleak, etxetik ateratzen denean ere, izango du giro euskaldunean jarraitzeko modua. Gainera, etxeok lagunduko diote herriko giroan murgiltzen.

Izena emateko epea: Maitzaren 3tik 28ra. Plangintza honetaz argibide gehiago nahi izanez gero, deitu telefono honetara: 94 - 416 24 72 edo sar www.egonaldiak.net webgunean.

ARI AL ZARA UDARAKO PLANAK EGITEN?

Euskal Herriatik atera gabe paraje ezberdinak ezagutu nahi badituzu

Urrutira joan gabe beste bizimodu eta ohiturak ezagutu nahi badituzu

Denboraren poderioz ikasitako euskara inguru euskaldun batean erabili eta hobetu nahi baduzu

Batuaz gain beste euskalkiren bat ezagutu nahi baduzu

Euskaraz bizitzeko lagun berriak egin nahi badituzu

Aurten ere hamabost eguneko egonaldiak!!!

**HONA HEMEN GURE PROPOSAMENA
EGONALDIAK FAMILIA
EUSKALDUNETAN 2010**

AUÑAMENDI EUSKO ENTZIKLOPEDIA DIGITAL BERRITUA WWW.EUSKOENTZIKLOPEDIA.ORG HELBIDEAN KONTSULTA GAI

B1 A uñamendi Eusko Entziklopedia, Euskal Herriari buruzko kontsulta zientifikorako lan **eguneratua** izateko bokazioa duena, dohainik eta nahi duen guztiarentzat **kontsulta gai** dago martxoaren 30etik aurrera www.euskoentziklopedia.org helbidean. Biltegi honek entziklopedia osatzen duten 150.000 artikuluek gain, Eusko Ikaskuntzaren dokumentu fondoa ere integrazten du, guztira 500.000 dokumentu inguru jarri dira erabiltzailearen esku.

Bernardo Estornés Lasaren *Enciclopedia Auñamendi* ezaguna oinarritzat hartuta, bertako edukiak eguneratuta, osatuta eta era eleanitzean eskaintzea da Auñamendi Eusko Entziklopediaren helburua. Hori guztia, Google-en bilatzailea baliatzen duen punta-puntako plataforma teknologiko baten bitartez eta dohainik eskainita.

ETXEGIROAN.COM: AUDIOLIBURUAK ETA IPUINAK ENTZUTEKO

A2 Etxegiroan.com atarian aurkituko ditugunak narrazio laburak, errak, poemak, liburuen pasarteak eta haurrentzako ipuinak dira, ahoz grabatuak eta musikaz batera eskainiak. Maria Uriarteren ahotsarekin daude eginda grabazioak eta prestaketa-garaian asko zaindu dituzte detaileak. Aurretik *Nabar hartzaren ipuinak* (www.nabar.com) genituen. Orain aukera zabaldu egin dute.

BIZTANLERIA.- Población. Population.

EGUNERATU.- Datuak egunean jarri. Actualizar.

Actualiser.

KONTSULTA GAI.- Kontsultatzeko moduan dagoena.

Ce qui peut être consulté.

Koadrilak: Babesgune ala lotura estuegiak?

Testua: Iker Barandiaran Zubiate (Arteman Komunikazioa)

B1 Sakelako telefonorik ez zenean eta egun osoa kalean ematen genuenean ez zegoen lagunekin **hitzordurik** egin beharrik, kalera irten eta kito, han zegoen lagun-taldea, lagun-talde finko eta **leiala**: txiki-txikitatik elkar eza-gutzen dutenez osatua eta batu-batuta dagoe-na, nahiz eta batzuetan **kideek** zaletasun eta interes oso desberdinak izan.

Hori izan ohi da gure ohiko **ingurunea**, batez ere, gaztetxoak garen bitartean: auzoko edo eskolako lagun-taldea, betikoa.

Guk, hala ere, talde-**izaera** denborarekin aldatzen ote den jakin nahi dugu. Edo koadri-letako harreman-sistemak **onurarik** ba ote duen edo, agian, **desabantailak** baino ez. Gainera, koadriletan antolatuta ikusirik, sekula pentsatu al duzu kanpotik etorri eta lagun-talde batean integratu beharra dutenek zer pentsatzen duten? Talde leialak dira. Itxiegiak ote? Hori guztia argitzeko, hainbat **testigantza** jaso ditugu.

Iraitz Hondarribitik Eskoriatzara lanera eta bizitzera joan zen orain dela bederatzi urte. Han lagun batzuk zituen eta beraien bitartez ezagutu zuen bere bikote-kide izango zena. Iraitzentzat, Eskoriatzako koadrilakoak "mutilaren lagunak dira, nahiz eta oso jatorrak izan eta beraiekin harreman ona dudan; izan ere, gehienetan planak beste lagun batzuekin egiten ditut".

Mark, berriz, orain dela 17 urte irten zen Irlandatik. Jaioterrian gaztelania ikasi eta Espainiara jo zuen ingele-sa irakastera eta jendea ezagutzera. Asturiasen eta Leonen bizi izan zen eta sei urte geroago, neska bat eza-gutu eta Donostiara joan zen bizitzera. Han euskara ikasi zuen. "Euskal Herrian, batez ere hirietan, euskara jakin gabe bizi zaitezke, baina nahiago izan dut bertako hiz-kuntza ikasi. Jendeak asko eskertzen du hori, gainera, atek ere zabaltzen dizkizu".

Thailandiatik Euskal Herrira etorritako Mettak ere garrantzi handia ematen dio hizkuntzari. Arkaitz mutil-lagunak eta berak Bangkokenean ezagutu zuten elkar eta iaztik Aretxabaletan bizi dira. "Arkaitzen lagunak oso jatorrak dira eta oso gustura nago beraie-kin, baina asko kostatzen zait ulertzea. Gaztelania ikasten hasia naiz eta asmoa dut gero euskara ikasteko". Bikote-kide duen Arkaitzek azaldu digu bai Euskal Herrian zein kanpoan zaila izaten dela lagun-talde berrietan sartzea; eta hiz-

Iraitz Zuazabeitia

Metta eta Harkaitz

Mark Hughes

Argazkia: Axier Egaña

Oñatiko Soziologia Lege Institutuko atzerriarrak herriarrek in batzeko Friendship ekimena abiarazi du.

kuntza oso garrantzitsua dela. "Bangkoken bizi izanda-koan laneko jendearekin nuen harremanik handiena; eta Mettaren lagunekin ere ibiltzen nintzen, baina guk euskaraz bezala, haiek thaieraz hitz egiteko ohitura dute". Bestalde, argi du Mettak gaztelania ikasi ahala, askoz errazago integratuko dela.

Iraitzek koadrilei onurak ikusten dizkie, baina aitortzen du askotan koadrilatik kanpo, **bere kasa**, ibiltzen dela. "Niretzat garrantzitsua da jakitea lagun-multzo bat hor dagoela, baina egia da askotan nahiago dudala beste lagun batzuekin edo bikotekidearekin planak egin". Bestalde, Mettak azaldu digu Thaiandian irteteko deitu egiten diotela elkarri, eta hemen, berriz, koadrila **iraunkor** bat dagoela jakitea oso positiboa iruditzen zaiola. Marki, berriz, koadrilak itxiegiak iruditzen zaizkio: "Nik ezagutzen ditudan koadrilatan idatzi gabeko antzeko arauak daude, **derrigorrez** koadrilakoekin irten behar hori, esaterako. Ni lagun desberdinekin irtetearen aldekoa naiz eta ez dut ohitura finko horren zergatia ondo ulertzen".

Koadrilaren balioa **azpimarratu** arren, Iraitzek onartzen du bere Hondarribiko koadrila ez dela umetan zuena. "Txikitakoak betiko lagunak izaten dira, baina **nagusitu** ahala, zaletasun eta antzeko interesak dituztenekin elkartzen gara eta beste talde berri bat sortu. Hori da Hondarribian daukadana, nahiz eta txikitako lagunak ere lagunak izaten jarraitu".

Markek ere uste du koadrilak denbora tarte jakin baterako direla: "Denbora pasatu ahala, batzuk kanpora joaten dira bizitzera, beste batzuek umeak izaten dituzte... Horiek guztiek lagunak izaten jarraituko dute, nahiz eta agian urtean behin bakarrik elkar ikusi. Garagardo bat hartzeko elkartu eta emango du denbora ez dela igaro".

Iraitzek eta Arkaitzek uste dute koadrila bakoitza mundu bat dela, eta irekiak edo itxiak izan daitezkeela; badirela batzuk inoiz irekitzen ez direnak eta beste batzuek **malgutasun** handiz jotzen dutenak. Biek

bigarren **eredua** dute nahiago. Markek, aldiz, uste du berak ezagututako koadrilak itxi samarrak direla eta pena dela dio. "Hamar lagun koadrila batean bedertzik bikotekidea dutenean, nola arraio ezagutuko du beste norbait hamargarrenak?". ■

A1

Testuan egin diren hainbat aipamen ekarri ditugu hona. Esaguzu horietako bakoitza nork esan duen, dagokion izenarekin lotuz.

- 1.- "Nahiago izan dut euskara ikasi, nahiz eta berau jakin gabe bizi zaitzkeen Euskal Herrian"
- 2.- "Gehienetan, beste lagun batzuekin egiten ditut planak"
- 3.- "Koadrila bakoitza desberdina da"
- 4.- "Askok kostatzen zait nire mutil-lagunaren lagunei ulertzea"

- A.- IRAITZ ☐
- B.- MARK ☐
- C.- METTA ☐
- D.- ARKAITZ ☐

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera

AZPIMARRATU. - Nabarmendu. Destacar, señalar. Souligner.

BABESGUNE. - Refugio. Refuge.

BERE KASA. - A su aire, por su cuenta. À sa manière.

DERRIGORREZ. - Obligatoriamente, necesariamente.

À la force.

DESABANTAILA. - Desventaja, inconveniente. Désavantage.

EREDU. - Modelo. Modèle.

ESTU. - Estrecho/a, ajustado/a. Étroit/e.

HITZORDU. - Cita. Rendez-vous.

INGURUNE. - Entorno. Autour.

IRAUNKOR. - Duradero/a. Permanent.

IZAERA. - Carácter, forma de ser. Caractère.

KIDE. - Miembro. Membre.

LEIAL. - Leal. Loyal.

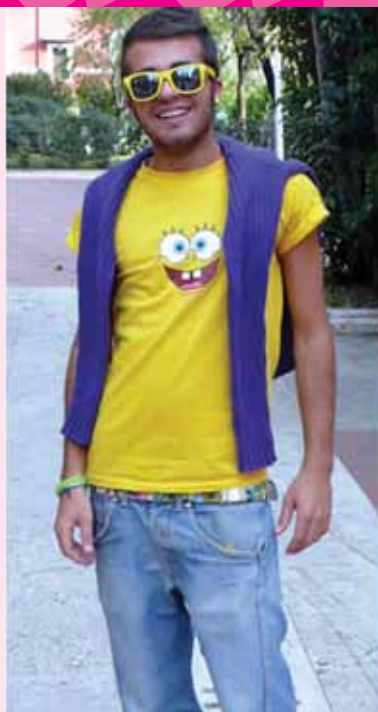
LOTURA. - Atadura. Liaison.

MALGUTASUN. - Flexibilidad. Flexibilité.

NAGUSITU. - Madurar, hacerse mayor. Mûrir.

ONURA. - Beneficio. Bénéfice.

TESTIGANTZA. - Testimonio. Témoignage.

Kidult belaunaldia: nerabezaroko produktuak kontsumitzen dituzten helduak

Testua: Iker Barandiaran Zubiate (Arteman Komunikazioa)

32 Bada denbora(1)..... kidult fenomenoaren gainean hitz egiten hasi zirela. Batzuek(2)..... edo tendentzia hori helduen "Peter Pan" izaerarekin lotzen dute, eta gaztarora itzuli nahi izatearekin beste zenbaitek. Badira, baita ere, fenomeno hori marketing arduradunen(3)..... bat dela dioten ahotsak. Azken hauek uste dute izen zehatz bat asmatuta, jende gehiago batzea lortu nahi dutela.

Kidult(4)..... ingelesezko "kid" (neska-mutikoa) eta "adult" (heldua) hitzetatik dator, eta "neska-mutikoen zaletasunak dituen heldua" esan nahi du. Horrenbestez, nerabeentzat zuzendutako produktuak kontsumitzeko(5)..... dute eta produktu horiek kuttunak dira beraientzat.

Gaztaroa luzatu nahi duten helduak

Fenomeno horren adin-profila 20 eta 40 urte(6)..... kokatzen dute adituek. Eta heldutasun "gazte" hori gaur egungo gaztaro luzearekin lotzen dute: gazte asko gero eta beranduago joaten dira gurasoen etxetik, gero eta beranduago hartu nahi izaten dituzte(7)..... handiak... Heldu izatearen "abantailak" hartu, ez ardurak eta ez obligazioak, eta gazte-nerabeen gustu, janzkera eta jarrerak nahastuz eraikitzen dute beren(8)..... Hartara, erabateko heldutasunera heltzeko ahalik eta denbora gehien ematen dute.

Hautzarorik bizigabekoak ote dira kidultak? Adituek ez dute uste horrek(9)..... duenik. Aldiz, gehiago lotzen dute gaur egungo gazte batzuek, beste lotura edo(10)..... gabe, dirua beraien gustuko gauzetan aise

gastatzeko duten jokabidearekin. Ez dira buru gabeko helduak: badakite beraien dirua administratzen, baina zaletasun bitxi hori dute: (beraien) nerabezaroarekin lotzen diren produktuak kontsumitzea, alegia.

80ko hamarkada ikur bihurtu da

Kidultak X belaunaldiarekin ere lotu izan dituzte. Guraso biak lanean edo etxean dibortzioak bizi izan dituzten haurrak izan dira. Gurasorik gabe(11)..... beraien kasa bizi izan dutenak izaki, telebistaren aurrean denbora asko eman dute. Ondorioz, telebistak eskaini dizkie jarraitu beharreko(12)..... gehienak eta beren tententzien igorle garrantzitsuena bihurtu da. Hau guztia 80ko hamarkadan bizi izan zutenek egun molde berberekin jarraitzen dute. Hauxe da kontua.

Hirian eta eroso

Kidults gehienak hirietan bizi dira, erdi eta goi mailako gizarte-mailetan (aisialdirako tarte handia dute). Erosteko(13)..... handia dute, asko eta asko oraindik ere gurasoekin bizi eta lan egiten dutenez, diseinu eta marka ezagunetako produktuak erostea dute gustuko. Hala nola, *Petit bateau*, *Kickers*, *Clark*, *Levi's*, *Lulu Castagnette*, *Louis Vuitton* edo *Converse*.

Hiri handi guztietan aurkituko ditugu kidultak: Liverpool, Lyon, Paris, Londres, Tokyo, New-York. Badirudi, beraz, hiri handietako bizimoduak eta isolamendu sozialak izan direla, besteak beste, fenomeno hau sortu duten(14)..... batzuk.

Iraganekoa oraingoa baino gustukoagoa duten, iraganekoa oraingoa baino hobea den edo iraganekoa esti-

B2 Aukeratu hutsunea betetzeko hitzik egokiena:

1. norabideak
garraibideak
hedabideak
ibilbideak	2. joera
joskera
jarrera
jolasa
3. asmo
asmakizun
askatasun
eskakizun	4. esamoldea
esamesa
esana
esaldia
5. lotura
ustea
ohitura
zalantza	6. bidean
bezala
artean
arabera
7. lan
gogo
garrantzi
ardura	8. nortasuna
sendotasuna
ondasuna
poztasuna
9. zerik
susmorik
zerikusirik
ikusminik	10. zorpetzerik
lorpenik
gogorik
sustorik
11. lanaldia
jaialdia
krisialdia
aisialdia	12. erru
eredu
era
aro
13. ahalmen
ahalegin
ahuldade
ahaldun	14. eragileetako
erakusleetako
emailleetako
ekoizleetako

Zalantzarik baduzu, jo 45. orrialdera.

Kidulten ezaugarri nagusienetako batzuk etengabeko dibertsio eta gozamenaren bilaketa utsua, sormena, irudimena eta bat-batekotasuna dira, besteak beste. Haratago joanda, jokabide hau dutenek, familia-ardurarik hartzen ez duten bitartean, zahartzen ez diren ustean bizi daitezkeela, kontzienteki edo oharkabean, pentsatzen dute.

matzea eta errebindikatzea kidult izatea ote den ezin da jakin. Baina egia da heldu askok gustuko dituztela *Cola-Cao*-a, *Nesquick*, *Nocilla*, *Kinder* edo *Nutella*, esate baterako. Adibide gehiago: gero eta errazagoa da garai bateko telesail etako, aldizkari etako edo pantaila handiko pertsonaiak dituzten elastikoak aurkitzea. Batzuk aipatzearen: Iparraldeko *Casimir* eta *Barbapapas*, edo *The Munster Family*, *Verano azul*, *The Simpsons*, *El capitán Trueno*, *La bola de cristal*, *Naranjito*, *Harry Potter*, *Shrek*, *Némo*... Batzuek horri *vintage* deituko diote, beste batzuek *retro* eta beste batzuek kidult. ■

Baztarrika, baserri bizia

Testua: Gorka Etxabe Otadui (Arteman Komunikazioa)

Argazkiak: Josetxo Arantzabal

Baserri bizia da Baztarrika eta bizirik dagoela erakusteko interpretazio-gune dotorea estreinatu dute. Baserriaren **korta** izan zena, eskola **bilaka-tu** dute baztarrikakoek, ikastetxeetako neska-mutikoentzat, euskaltegietan dihardutenentzat eta, oro har, bertara **gerturatu** nahi duten guztientzat. Idiazabalgo Aita Iparragirre herri eskola-ko hogeik ikaslerekin bisitatu dugu guk Baztarrika baserria, Gabiriko Ugarana Behekoa **auzoan**.

"Museo etnografikoetatik atera behar dugu baserria, bizirik dirauela erakutsi beharra dago eta emakumeok baserriaren **bizirau-penean** izan dugun garrantzia **agerian utzi** nahi dugu", adierazi digu Amelia Jauregik, Baztarrika baserri-ko etxeoandreak. Helburu horiekin abiatu zen orain hamar urte *Baserriko argia* izeneko egitasmoa. Besteak beste, emakume baserritarraren lanaren errekonozimendua eta **gizarteratzea** bultzatzeko asmoz abiatu zen, eta orain Baztarrika baserriko interpretazio-gunean gorpuztu egin da proiektua.

Gaur egun, Baztarrikak asko lantzen du arlo soziala, Euskal Herriko lehen sektorearen eta batez ere **artzain-tzaren bizibidea** gizarteratuz, bisitaldi didaktikoen bitartez eta *Artzain Tour* izeneko ibilbidearen barruan kokatutako baserria izanik. "Berdintasuna, formazioa, heziketa eta salmenta zuzena oinarri hartuta eta baserriak dituen baliabideak erabiliz, gizarteari erakutsi nahi diogu gaur egun badagoela baserritik bizitzeko aukerarik eta baserria bizirik dagoela", esan digu Ameliak.

Baserriaren erakusleio

Baserri arloaren erakusleio bilakatu da Baztarrika. Bertan, bisitariak, eguneroko baserriko bizitza ezagutzeko gainera, gazta egiteko aukera dute, animaliekin egoteko eta **langintza** ezberdinak ezagutzeko **parada** dute, era dibertigarrian, erakusketa, tailer eta bideo emanaldien bitartez. "Askotariko ekintzak proposatzen dizkiegu bisitariari. Geure burua aurkezteaz gain, gaztaren **ekoizpena** erakusten diegu gertutik eta baserriko **usainen** eta **doinuen** berri ere ematen diegu".

Gizarteko sektore guztiei zuzenduta daude Baztarrikak antolatzen dituen ekimen eta bisitak, baina Ameliak esan digunez, "batez ere ikastetxeetako neska-mutikoak eta euskaltegietako ikasleak gerturatzen dira gurera. Gainera, mintzapraktika egiteko erabiltzen dute azken horiek".

Baztarrika baserria bisitatzen duten taldeak hama-bost-hogei lagunekoa izaten dira eta bisitaldiaren helburu nagusiak, berriz, honako hauek: ikasleak baserri mundura gerturatzea, nekazaritza arlora hurbilduz; janariaren jatorriaz eta kalitateaz **jabearaztea**; gizaki eta naturaren elkarlanaren orekaz jabearaztea; euskal ohiturak eta hizkuntza bera iturri beretik eskaintzea; taldean lan egitea; eta, oro har, heziketa globala indartzea.

Baztarrika, belaunaldiz belaunaldi

Amelia Jauregik bere amaren eta amandrearen **lekukoa** hartu zuen baserriko langintzan eta Eli alabari transmititu dio bere ogibidea. Belaunaldiz belaunaldi hartu dute Baztarrikako emakumeek baserriaren **ardura**, "Baserrian lan egiteko ezinbestekoa da **landa** eremua maitatzea eta baserriko ogibidea gustuko izatea" **eman** digu **aditzera** Ameliak. Berak egiten ditu alabarekin batera bisita didaktikoetan gida-lana. "Oraingoan Idiazabaldik etorri dira bigarren mailako hogei bat neska-mutiko, eta hauentzat ez da ezezaguna landa eremua. Beste batzuetan, berriz, hiriburuetatik etortzen zaizkigu eta horrelakoetan azalpen sakonagoak eman behar izaten ditugu".

Interpretazio-gunean, hau da, baserriko instalazioetan, lau gune bereizi dituzte: Bideo-gela, salmenta-puntua, gazta egiteko gela eta panelen aretoa. Era berean, kortara ere eramaten dituzte bisitariak eta animaliekin jolasteko aukera eskaintzen diete. "Idiazabaldik iaz ere etorri ginen, gaztagintza lantzen dugunean gerturatzen gara, oso ondo azaltzen baitute baztarrikakoek prozesua", esan digu Aita Iparragirre herri eskolako irakasleak.

Hilero bi-hiru bisita jasotzen dituzte Baztarrika baserrian eta interesa dutenek **samur** aurkitu dezakete baserria, Gabiria herrian, Ugarana Behekoa auzoan, ingurune zoragarrian. Bisita antolatzea oso erraza da, bertara deituta (943 88 30 44) edo baztarrika@artzai-gazta.net helbidera posta elektronikoa bidalita. ■

B1

Testua arretaz irakurri baduzu, erraza gertatuko zaizu esatea hurrengo esaldiok EGIA ala GEZURRA diren:

EGIA GEZURRA

1.- Baserriko argia egitasmoa duela 10 urte jarri zen martxan.	☐	☐
2.- Baserria bizirik dagoela erakutsi nahi dute Baztarrikakoek.	☐	☐
3.- Baserri hau bisitatzeko ikasle izan behar duzu.	☐	☐
4.- Euskaltegietako ikasleak ere joaten dira bisitan.	☐	☐
5.- Euskal ohiturak ezagutu eta bertan dagoen iturritik edango dute bisitariak.	☐	☐
6.- Baserriaren erantzukizuna beti egon da emakumeen esku.	☐	☐
7.- Ukuiluan azaltzen dute nola egiten den gazta.	☐	☐
8.- Baserria bisitatzeko ezinbestekoa da telefonoz deitzea.	☐	☐

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

ADITZERA EMAN.- Dar a conocer, hacer saber.

Laisser entendre.

AGERIAN UTZI.- Poner de manifiesto. Montrer.

ARDURA.- Responsabilidad. Responsabilité.

ARTZAINITZA.- Pastoreo. Métier de berger.

AUZO.- Barrio. Quartier.

BELAUNALDI.- Generación. Génération.

BILAKATU.- Bihurtu. Convertir. Devenir.

BIZIBIDE.- Ogibidea. Oficio, profesión. Métier.

BIZIRAUPEN.- Supervivencia. Survivance.

DOINU.- Melodia. Mélodie.

EKOIZPEN.- Producción. Production.

ERAKUSLEIHO.- Escaparaté. Vitrine.

GERTURATU.- Hurbildu. Acercarse. S'approcher.

GIZARTERATU.- Integrar, insertar en la sociedad.

S'intégrer à la société.

JABEARAZI.- Konturazazi. Hacerlolla(s) darse cuenta de.

Lui faire se rendre compte de.

KORTA.- Ukuilua. Cuadra. Étable.

LANDA.- Campo. Champ.

LANGINTZA.- Trabajo, labor. Travail.

LEKUKO.- Testigo. Témoin.

PARADA.- Aukera. Ocasión. Occasion.

SAMUR.- Erraz. Fácilmente. Facilement.

USAIN.- Olor. Odeur.

B2 Gaita edo dultzaina ezinbestekoa da gure herri eta hirietako **ospakizunetan**: Dianan, erraldoekin batera, dantzetan, kale-jiretan... aurkituko dugu gaita beste musika-tresnen artetik nabarmenduta. Gaitak, baina, gaur egun **indarrean** ikusten badugu ere, izan ditu **garai** "ilunagoak". Baina, zorionez, gaita **sustatzeko ahaleginean sutsu jardun** dutenak ere izan dira: Horien artean, Iruñeko gaiteroak eta Arrasatekoak. Bi lekuetakoak gainera albiste dira: Arrasatekoak, DVD-CD lan historikoa eta **gaurkotua** kaleratu dutelako; eta Iruñekoak, musika-tresnaren **berpizkundearen erantzule** nagusienetakoak izan direlako.

Iruñeko Gaiteroen sortzaile Jose Luis Frailek azaldutakoaren arabera, historian zehar herri guztietan egon dira gaita jotzen zuten taldeak. Zoritxarrez, 1936ko Gerra Zibilaren ondorioz, talde gehienak desagertu egin ziren, bi herriotakoak **izan ezik**: Lizarra eta Iruñea. Lizarrako Perez, Moreno eta Elizaga familiak aritu ziren **luzaroan** doinuak zabaltzen senide guztiak hil ziren arte. Iruñean, berriz, 60ko hamarkada hasieran, Jesus Mondejar, azkeneko gaiteroa, hil zenean, bertako **garra** itzali egin zen. Hala, bolada luzean Lizarrakoek bakarrik jarraitu zuten gaita jotzen, baina ez zioten inori **erakutsi**, lekuko bakarrik izan ziren.

Gaita edo dultzaina: Tradiziotik abiatuta hazten jakin duen soinu bereizgarria

Testua: Iker Barandiaran Zubiate (Arteman Komunikazioa)
Argazkiak: Josetxo Arantzabal

1

70eko hamarkada hasieran, Bilbon bizi izan zen Javier Lakunza nafarra Iruñeko musikari batzuekin harremantzen jarri zen –Jose Luis Fraile tartean– eta gaita batzuk eramateaz gain, jotzen irakasten hasi zen. “Guk ordurako musika-tresna asko jotzen genituen, baina **irrikatan geunden** jendearentzat eta jende artean jotzeko, kalean; txistuak, hasieran eta gero gaitak, eman ziguten aukera”, azaldu zigun Frailek.

Instrumentuarekin **zaletu** eta Iruñeko Gaiteroak taldea **eratu** zuten. Sei lagun batu ziren eta Lakunzak eman zizkien irakaspen nagusiak. Behin jotzen ikasi **ostean**, musika-tresna horren gainean ikertzen hasi ziren: jarraian etorri ziren gaita jotzeko bi metodoren argitalpena eta musika-tresnaren ezagutza zabaltzeko lan handia. “Lizarrakoek ez bezala, guk gaita ahalik eta gehien zabaltzea nahi genuen”.

2

Hurrengo pausoa ahalik eta herri gehienetan eskolak ematea izan zen, ahal zen lekuetan, eta ahalik eta jende gehienari, **musu-truk**. Lizarra, Tuter, Bilbo, Arrasate eta abar luze batean aritu ziren. Zoritzarrez, jotzeko kantu gutxi zeuzkaten, eta gehiago lortzeko ikerkuntza-lan handia egin behar izan zuten: Iruñeko Udal Artxiboan musika tradizionalaren gaineko lana osatu, partitura zaharrak aurkitu, diskoak grabatu eta kaleratu...

Sasoi horretan, gainera, Natxo de Felipek **Oskorri** taldean esku hartzeko gonbidatu zituen eta horrek asko lagundu zien. “Konturatu ginen erabiltzen genituen musika-tresnak oso zaharrak zirela eta berri beharra zeudela”. Hala, Parisen luthier lana ikasi eta gaita berriak egin zituzten, afinazio egokiagoa zutenak.

Jose Luis Fraile

B2

Lau ideia nagusi edo azpigitulu kendu ditugu testutik. Jar ezazu nor bere tokian, baina kontuan izan esaldi BAT soberan dagoela:

- A Eskolak emateko kantutegi bila
- B Arrasatearrak, ikaslerik nabarmenenak
- C Musika-tresna askoren nahasketa diskoan
- D Musika-tresnak lortu eta Lakunzarekin ikasi
- E Lizarrakoak, lekuko bakarrak

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

3

Arrasateko Dolara anaiak izan ziren Iruñekoek izan zituzten lehenengoetako ikasleak. Iruñera **makina bat** buelta egin zituzten ikastera eta 70eko hamarkada bukaeran taldea sortu zuten Arrasaten. Horiek ere bide luzea egin dute Gipuzkoako mutur batean. Zerotik hasita, gaitaren edo dultzainaren soinu nabarmena Arrasateko txoko guztietara eraman, **erraldoi** eta kilikien konpartsa osatu, Arrasateko **kutuna** den Errementeri Dantza garaikidean paper nabarmena izan... denetik egin dute azken 30 urteotan. Arrasateko ospakizunetan aritzeaz gain, Iruñera, Elgoibarrera, Gasteizera, Eltziegora eta beste herri askotara joan dira tradizioa eta jaia zabaltzera.

4

Orain 30 urte *erdiko kaletik*, Arrasateko Gaiteroak izeneko ikus-entzunezkoa kaleratu dute, bi zatitan banatutakoa: batetik, gaitero taldearen **sorrera** eta **bilakaera** batzen duen DVDa; eta bestetik, 15 kantuz osatutako CDa ere grabatu eta argitaratu dute.

Diskoan erakutsi dute gaita musika-tresna eta konbo mota askorekin batu daitekeela eta tradiziotik **at** berau berritzailea eta gaurkotasunez betetakoa ere badela. Hala, honako bidelagunak izan dituzte diskoan barrena: Arrasate Musikal musika banda, organo eta tinbalak, steel drum-a, haize-perkusio taldea, soka taldea, Sakanako musika banda eta trikitixa eta elektronika nahasten dituen Gose talde berritzailea, besteak beste. Guztiek dute lekua gaitaren **ibilbidean** eta guztien ibilbidean du lekua gaitak. ■

AHALEGIN. - *Esfuerzo.* Effort.

AT. - *Kanpo. Fuera de.* Hors de.

BERPIZKUNDE. - *Resurrección.* Renaissance.

BILAKAERA. - *Evolución.* Evolution.

ERAKUTSI. - *Enseñar.* Montrer.

ERANTZULE. - *Responsable.* Responsable.

ERATU. - *Osatu. Formar.* Former.

ERRALDOI. - *Gigante.* Géant/e.

GARAI. - *Une. Época.* Époque.

GAR. - *Llama.* Flamme.

GAURKOTU. - *Actual.* Alctuel/elle.

IBILBIDE. - *Trayectoria.* Trajectoire.

INDARREAN. - *Enérgico/a, fuerte.* Fort/e.

IRRIKATAN EGON. - *Estar deseando.* En souhaitant.

IZAN EZIK. - *Salvo, excepto.* Excepte.

JARDUN. - *Aritu. Estar haciendo algo.* Faire, s'occuper.

KUTUN. - *Predilecto/a.* Préféré/e.

LUZAROAN. - *Por mucho tiempo.* Pendant beaucoup de temps.

MAKINA BAT. - *Ask. Mucho/a(s).* Beaucoup.

MUSU-TRUK. - *Gratis.* Gratuitement.

OSPAKIZUN. - *Celebración.* Célébration.

OSTE. - *Tras.* Après.

SORRERA. - *Origen.* Origine.

SUSTATU. - *Promover.* Encourager.

SUTSU. - *Fervientemente.* Fervemment.

ZALETU. - *Aficionarse.* S'attacher à.

JON MIRANDEREN HAUR BESOETAKOA ELEBERRIA

B1 BILBO ZAHARRA euskaltegiko ikasle-irakasleek "Klasikoen irakurraldi etenik gabea" antolatu ohi dute urtero, ikasturtearen amaieran, euren "Ikasleen jaia" ospakizunaren baitan. Munta handiko ekitaldia da, dudarik gabe, Arriaga antzokian burutu ohi dena: Hamabi ordu, laurehun irakurle, berrogeita hamar eragile sozial...

Ekimen hau duela bi urte hasi zen eta Axularren *Gero* liburuaren irakurraldiak eman zion hasiera. Iaz, Mogelen *Peru Abarca* liburua irakurri zuten eta aurtén, berriz, **Jon Miranderen *Haur besoetakoa*** izan da ekainaren 16an irakurtzeko aukeratutako lana.

Irakurketa eta jaia. Konbinazio bitxi samarra iruditzen arren, ez da harritzekoa. Izan ere, gero eta ikasle-irakasle gehiago dago euskal literaturaz gozatzen dena eta klasikoak irakurriz ongi pasatzen duena.

Zuk ere gauza bera egin dezazun animatu nahi zaitugu eta bide horretan laguntzeko, *Haur besoetakoa* liburuaren gaineko hainbat proposamen aurkituko dituzu hurrengo orrialdeotan.

[Sekuentzia Didaktikoa]

Helburua gauzatzeko, hauek izango dira egingo dituzun lanak:

- Jon Mirande idazlearen gaineko hainbat testu motz irakurriko dituzu eta bertan egile honi buruz adierazgarrienak iruditzen zaizkizun ezaugarriak idatziz jasoko dituzu.
- Jon Miranderen biografia laburra irakurri eta bertan dauden akatsak atzemango dituzu. Ondoren, testuko informazioaz baliatuta, Jon Miranderi buruzko hainbat esaldi osatuko dituzu.
- Jon Miranderi buruzko biografia osatuagoa irakurriko duzu eta bertan ageri diren hitz-bikoteetan, testuinguru horretan egokia dena aukeratuko duzu.
- *Haur besoetakoaren* esanahia zein den atzemango duzu eta eleberriari buruzko azalpen-testu batzuk irakurriko dituzu, liburuaren argumentu nagusiaren lehen hurbilpena zure hitzekin bost lerrotan osatu ahal izateko.
- *Haur besoetako*a eleberriko hainbat pasarte eta dagozkien pertsonaiak lotuko dituzu.
- Eleberriko hainbat gertakariri izenburu egokia jarriko diezu, aukeran emandakoen artean hartuta.
- Sekuentziaren bukaeran, aukeran ematen zaizkizun lau jardueretatik bat aukeratu eta dagokion idatzia prestatuko duzu.

1 JON MIRANDE: LEHEN HURBILPENA

Jon Mirandek idatzi zuen *Haur besoetakoa* eleberria. Bere biografia laburra irakurri aurretik, ordea, berari buruz hainbat argitalpenetan idatzitako pasarte batzuk irakurriko ditugu:

"Gure gerraondoko poetarik finen eta hoberentsuenetarikoa da Jon Mirande"

Patri Urkizu

"Bi gauza dakizkigu Jon Mirandetaz: batetik pentsamenduz, hori hala deitzen ahal bada, biziki hurbil zela nazien ideologiatik. Eta bestetik, egun guztiak funtzionario gisa higitu zituela, honek arduradun zein maila apaleko chef de service (zerbitziburu) delakoekiko jende-esklabutza zerbait dakarrelarik".

Itxaro Borda

(...) "Euskal letretan, eragin handikoa idazlea da; kalitate literarioen ondoan, errebeldia eta madarikatua izateak distira berezia ematen dio. (...) Miranderen «errebeldia» mitifikatu da. Ideologia politikoa kontuan harturik, argi ikusten da bere garai-ko konformismoa inarrosteko eskuin muturreko konbentzioak erabili zituela".

Emilio Lopez Adan

"Nork hitz egiten duen Miranderi buruz azpimarratuko du euskal literaturari egin dion ekarpena edo haren ideologiaren edo haren idazlanen edukia. Beraz, poliedrikoa da eta guztiz interesgarria".

Edorta Jimenez

"Irudimen bero eta askedun gizona zen Mirande, horregatik egiten zuen ziur aski literatura. Horregatik asmatzen zituen magiadun mundu bitxi eta apartak, maitasun ohi-ezkoak, pagan-festa loriosoak, biraorik fin eta bortitzenak".

Xabier Lete

«Jon Mirande depresibo zegoenean nazi bilakatzen zen, eta depresiotik ateratzen zenean, abertzale». «Gure artean abertzalea zen, baina bestela nazia». «Mirande naziaren lagunak ginen Andima Ibiñagabeitia nazionalista, Jon Etxaide kristaua, Gabriel Aresti ez eskubikoa, eta ni neu».

Txomin Peillen

"Mirande deserosoa da oraindik ere, eta ez zaio zor zaion begirunea eman euskal kulturako pertsona gisa. Ez da ulertu, eta beharbada ez zaigu komeni ulertzea. Mirandek faxistatzat zeukan bere burua, antikomunista zen, antidemokrata, antiklerikala; homosexuala eta pederasta zela ere esaten dute. Baina hemen literaturaz ari gara. Kontraesanez betetako idazlea zen, eta ahalmen intelektual ikaragarrikoa, pertsona estratosferikoa. Eta Miranderi hemen egin zaion faltarik handiena da literatura ukatzea, sormena eta kultura ukatzea".

Kandido Uranga

Testu motz hauek irakurrita, nolakoa irudikatzen duzu zuk Jon Mirande idazlea? Aukera itzazu berari buruz adierazgarriak iruditu zaizkizun hitz, molde edo adjektiboak eta hemen idatzi:

.....

2 JON MIRANDEREN BIOGRAFIA: ZERTZELADA BATZUK (I)

Egilearen bizitzari buruz zerbait zehatzagoa jakin nahian, bi iturri desberdinetara jo dugu. Lehen, Interneteko wikipedia entziklopedia askera.

JON MIRANDE

Jon Mirande Aiphasorho (Paris, 1925eko azaroaren 10 - Paris, 1972ko abenduaren 28) euskal idazlea izan zen, XX. mendeko olerkari esanguratsuenetakoa.

Biografia

Pariseran lanera joandako zuberotarren semea zen; ama Marie Aiphasorho Sohüta Xarokoa eta aita Jean Mirande Garindainekoa. 1923an jaiozko ahizpa bat zuen.

Batxilergoa ikasi eta gero, 1944an Frantziako Finantza Ministerioan hasi zen itzultzaile lanean, eta ogibide bera bizitza osoan mantendu eta gorrotatuko zuen. Ez zuen inoiz lanpostuan gora igotzeko asmorik azaldu eta bere aisia literaturari eta bidaiatzeari eskaintzen zion.

Gurasoek Pariseran ailegatu zirenean apenas zekiten frantsesez; Mirandek ordea, ez zuen euskara ama-hizkuntza moduan ikasi. Hogei urterekin hartu zuen euskaraz ikasteko erabakia, eta harrez geroztik gurasoekin beti zubereraz mintzatu zen; euskalki gehienak landu zituen eta batuaren defendatzailea izan zen, sortu baino lehenago. Bere lehen idazlana 1948koa da, *Gernika* aldizkarian agertu zen. Urte berean Piarres Lafittek Eskualtzaleen Biltzarerrako deitu zuen, baina geroago bien arteko harremanak **mikaztu** egin ziren, ideologia desberdintasunak direla medio.

1956an Arantzazuko santutegian Euskaltzaindiak antolatu zuen Gerraosteko lehen batzarrean esku hartu zuen.

1962an euskaltzain oso izendatzeko proposamena egin zuten Aingeru Irigarai, Federiko Krutwig, Koldo Mitxelena eta Luis Villasantek baina Piarres Lafittek kontrako iritzia zuenez ez zen aurrera atera; Mirandek berak **egin** zion **uko**.

Hogei bat hizkuntza zekizkien, eta haietarik **anitzetan** literatura-lanak argitaratu zituen. Zeltiar hizkuntzetan espezialista izaki, britainieraren akademiako kide izatera iritsi zen.

ANITZETAN.- Askotan. *En muchos/as*. Souvent. / **MIKAZTU**.- Torcerse, agriarse. Aigrir. / **UKO EGIN**.- Renunciar. Renoncer.

Testua arretaz irakur dezazun eskatuko dizugu. Izan ere, bertan HIRU akats daude: lehena, datari erreparatuz atzemango duzu seguruenik; bigarrena senideen deskribapenean dago eta hirugarrena, berriz, testuak aipatzen duen hizkuntza baten izenean. Jakingo al duzu esaten zein diren?

.....;;

Testuko informazioaz baliatuz, osa itzazu Jon Miranderi buruzko hurrengo esaldiok, molde bakoitza bere tokian jarritz:

*itzultzaile, zaharragoa, euskara, gorroto, hamaika,
handik aurrera, euskara ikastea*

- 1.- Bera baino zen arreba bat zuen Jonek.
- 2.- Bizitza osoan zehar lan egin zuen eta lanbide hau zuen.
- 3.- Jon Miranderen ama-hizkuntza ez zen
- 4.- Hogei urte zituela erabaki eta zubereraz mintzatu zen gurasoekin.
- 5.- Literatur lanak hizkuntzatan idatzi zituen.

Akatsak zein diren jakin nahi baduzu, jo 22. orrialdera.

3 JON MIRANDEREN BIOGRAFIA: ZERTZELADA BATZUK (II)

Gure bigarren iturria *Bidegileak* saila izan da. Ikusiko duzunez, hainbat kasutan bi molde idatzi ditugu, jatorrizko testukoa zein den asma dezazun.

ARGI BAINO ILUN GEHIAGO

Bere ideologia eta jokamolde heterodoxoa zela eta, garaiko euskal giroan idazlanak argitaratzeko aurkitzen zituen **zailtasunak areagotu** ahala, Miranderen biografia pertsonalean ere zenbait arazo **azaleratuz** joan ziren. Urteetan zekarren alkohol-zaletasun arazoari 1958an bere amaren **heriotzak** erakarri zion depresio anikilantea gaineratu zitzaion. Gaixorik zegoen, zehaztasunez esateko, psikiatrek «psikastenía» deitura eman zioten bere gaitzari. Aurrerantzean 1958ko **eroraldia** bezalakoak gero eta **sarriago** gertatu zitzaizkion.

1967an aita hil zenean, betidanik bizi izan zen **etxea/bulegoa hutsarazi** zioten, bere gisako funtzionario bati zegokion beste etxebizitza batera aldatzera behartuz. Bestalde, **gaztetan/zahartzaroan** euskara irakasle, adiskide eta konfidentea izaniko Andima Ibiñagabeitia ere hil egin zen urte berean Caracasen. Bere **apoio** nagusi izandako hurbi-leko pertsonen gabeturik, depresio guztiz serio batek jota aurkitu zuen Pennaod lagun bretoiak eta Britainiako Chateaulin **sendategira** eraman zuen. Izan ere, **idaztea/lo egitea** omen zen bizitzan inporta zitzaion bakarra eta ez zen hartarako gauza.

Xabier Kintanak eginiko gutunari erantzunez esan zion moduan, Parisen beste euskaldunetatik **bazterturik** sentitzen zen, **gogaidetik** ez zuela bazekien. Bestalde, urte horietan **sasoiko/gaixorik** egona zen, eta lantegian ere **iskanbilak** izanak zituen. Lanpostua **galtzeko zorian** egon zen. «Gainera, ez naiz lehenago bezain gazte, eta guztien azkenean, idazteko behar da zerbaite esateko eduki; orain ez dakit euskaldunei zer esan diezaiekedan.» (1971-X-17).

Handik pixka batera, La Pitié-ko **erietxean** lo tratamendu guztiz **gogorra/arina** egin behar izan zioten. Ondorio fisiko eta mental **itzuri ezinak** geratu omen zitzaizkion **erialdi** hartatik, hogeitaz **zaharkitua** zela esan omen zitekeen.

Izan ere, alkoholaz batera, pilula **loeragileak** behar zituen Mirandek depresio egoeretatik **ihes egiteko/hurbiltzeko**.

Botika mota horietara ohitua bizi zen eta gero eta **indartsuagoak/ahulagoak** behar zituen. 1972an berriro ere tratamendu bereziak behar izan zituen Chateaulingo sendategian eta bestelako kliniketan...

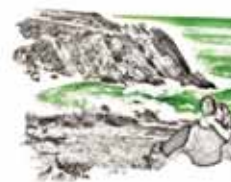
1973ko urtarrilaren lehen egunetan bisitan joandako lagun batzuek aurkitu omen zuten **bizirik/hilik** bere apartamenduan, bi botila whisky eta lau tubo barbituriko **hutsen** ondoan. Medikuek abenduaren 28an **datatu** zuten haren **jaiotza /heriotza**. Jon Etxaide bezalako lagunek nahi gabe edo uste baino alkohol eta pilula gehiago hartuta hil izango zela pentsatu bazuten ere, oso uste **hedatua** da ezagutu zutenen artean heriotza **bilatu/saihestu** egin zuela nolabait. 47 urte besterik ez zituen, eta 15 urte inguru zeramatzan **gaixorik/ezkonduta**.

Jon Mirande (1925-1972), Lurdes Otaegi, E.J.A.Z.N., 2000, 7. or. (Bidegileak Saila)

APOIO.- Apoyo. Appui. / **AREAGOTU.**- Aumentar, acrecentar. Augmenter. / **AZALERATU.**- Aflorar, salir a la luz. Sortir à la surface. / **BAZTERTURIK.**- Marginado/a. Marginal/e. / **DATATU.**- Fechar. Dater. / **ERIALDI.**- Gaixoardi. Enfermedad. Maladie. / **ERIEITXE.**- Hospital, clínica. Hôpital. / **ERORIALDI.**- Caída, decaimiento. Abattement. / **GALTZEKO ZORIAN.**- A punto de perder. Sur le pont de perdre. / **GOGAIDE.**- Lagun. Correligionario/a. Coreligionnaire. / **HEDATUA.**- Zabaldua. Extendido/a. Étendu/e. / **HERIOTZA.**- Muerte, expiración. Mort, décès. / **HUTS.**- Vacío/a. Vide. / **HUTSARAZI.**- Hustu arazi. Obligar a desalojar. Obliger à déloger. / **ISKANBILA.**- Jaleo. Chahut. / **ITZURI EZINAK.**- Insalvables. Insurmontable. / **LOERAGILE.**- Somnífero. Somnifère. / **SARRIAGO.**- Maizago. Más frecuentemente. Plus fréquemment. / **SENDATEGI.**- Sanatorio. Clinique. / **ZAHARKITU.**- Envejecer. Vieillir. / **ZAILTASUN.**- Dificultad. Difficulté.

Jon Mir

HAU
BESOET

poltsa

4 HAUR BESOETAKOA ELEBERRIA

Lehenik eta behin, ba al dakizu zein den *haur besoetakoaren* esanahia?

Aukera ezazu, zure ustez, erantzun egokia dena:

- Haur besoetako haur txikia da, besoetan eraman beharrekoa, ez dakielako bere kasa ibiltzen.
- Bere aitabitxiarekiko edo amabitxiarekiko haurra. Theresa bere osabaren besoetako da, bere haur besoetako da berau bere aitabitxia delako.

Segidan, eleberriri buruz hainbat iturritatik hartu ditugun azalpen-testuak irakurriko dituzu:

Jon Miranderen nobela (1970). Pertsona heldu batek hamaika urteko neskato batekin dituen harremanak kontatzen ditu. Gaiaren aldetik, guztiz orijinala gertatu zen garaiko euskal nobelagintzan. Europako literatur korrante berriak oso ongi ezagutzen zituen Mirandek eta kutsu berri hori ezarri zuen euskal literaturan; besteak beste euskaldunfededun mitoaren kontra azaldu zen. (Harluxet enziklopedia)

Haur besoetako Jon Miranderen nobela polemikoa da. Mirandek 1959an bukatu zuen *Haur besoetako*, baina ez zuen editorerik lortu. Lapurteraz idatzita zuelarik, gipuzkeraz jarri zuen, horrela argitaratuko zioten esperantzarekin. Azkenik, Lur Argitaletxeak 1970ean argitaratu zuen, Gabriel Arestiren aurkezpen kritiko batekin. Kontakizuna baino lehen ohar bat zekarren edizio hark, "liburua haur listoen eta gizon tontoen eskuetatik urruti gorde" behar zela esanez. Polemika handia sortu zuen bere argumentu probokatzaileagatik: inkestua, pedofilia eta suizidioa bezalako gai tabuak ukitzen ditu, moral burgesaren itxurakeriaren aurkako testu bat aurkeztuz. Arrakasta handia izan zuen eta urtez urte edizio ugari izan ditu. Ezinbesteko eleberria da euskal literaturaren historian; euskal narratiba modernoaren mugarrietako bat. Miranderen *Haur besoetako* Vladimir Nabokoven *Lolita*rekin alderatu izan da, baina badakigu Mirandek lana idatzi zuenean ez zuela eleberririk horren berri. (Wikipedia)

Duela 48 urte idatzi zuen Jon Mirandek *Haur besoetako* nobela, baina ezin izan zuen 1970 arte argitaratu. Gizon adindun batek 11 urteko ilobarekin dituen sexu harremanen berri ematen du nobelak, eta garai hartan Euskal Herriko gizartean nagusi zen giro moralak eragotzi zuen argitalpena. Lur argitaletxeak egin zuen liburuaren lehen argitalpena, Gabriel Arestik idatzitako hitzaurre batekin. (Erein argitaletxea)

Nobelaren argumentuak 30 urteko gizon baten eta 11 urteko bere haur besoetakoaren arteko maitasuna kontatzen du. Gizon horrek ez du gizarteak ezartzen dion debeku araua obeditu nahi, eta bere idealismoak horretatik ihes egitera darama. Neskatoarekiko dituen maitasun harremanek gizartearekin eta sendiarekin haustera bultzatuko dute eta azkenean, gizartearen iritzien presioak eta gizonarengan sortzen diren jelsia sentimenduek irtenbide dramatikorara eramango du bikotea. (*Bidegileak Saila*)

Eleberriri buruzko erreferentzia hauek irakurrita, berridatziko al duzu zure hitzekin nobelaren argumentu nagusia?

.....

5 HAUR BESOETAKOA ELEBERRIKO PERTSONAIK

Eleberritik aukeratu ditugun bi pasarte irakurri ahal izango dituzu orain. Horietako bakoitzean pertsonaia bat da protagonista nagusia. Saia zaitez lotzen testua eta pertsonaia (bi sobera daude). Testuetan idatzi dugu asmatu behar den pertsonaiaren izena edo erreferentzia zuzena agertu den bakoitzean, nor den asmatzea zailxeagoa izan dadin:

- **Isabela**, protagonista nagusiaren emaztegaia.
- Aita besoetakoaren etxean lan egiten duen **neskamea**.
- Hamaika urteko neskatxa, **Theresa**, protagonista nagusiaren haur besoetako.
- Theresaren enkarguz margolana egingo duen **margolaria**.

A

Ez balitz hain polita izan, sekula kasu egingo ote zion bere alaba besoetakoari? Ez behar-bada; **errukiz** hartu zuen bere etxean, **umezurtz** gelditu zenean; urteak baziren ez zuela ikusi, eta ez zekien eta nolakoa zen ere. Gutxi asmatzen zuen, orduan, aste zenbaiten bururako zertatarurik litzatekeen txiki hori zela kausa. Eta orain, **susmatzen** hasia zen gorputz eder hori, bere edertasun **mozkorgarriagatik** eta guzti ere, sinbolo bat baizik ez zela, haren bihotz **urduria** herri-minez jotzen zuen zerbaiten sinboloa, baina oi! inoiz ez zuen orain sinbolo hori behar bezala **ikertzeko** astirik izango. Hain gazte zelarik, ez zuen hainbat aldiz **adin** horretako haurrek duten **mehetasuna** erakusten, nahiz, zeruari esker, ez zen oraindik formatua neskato **goiztiarregiak** diren bezala.

ADIN.- *Edad. Âge.* / **ERRUKIZ.-** *Con compasión. Avec pitié.* / **GOIZTIAR.-** *Precoz. Précoce.* / **IKERTU.-** *Aztertu. Investigar, examinar.* Examiner. / **MEHETASUN.-** *Delgadez. Minceur.* / **MOZKORGARRI.-** *Embriagante, que emborracha.* Enivrant/e. / **SUSMATU.-** *Sospechar. Suspecter.* / **UMEZURTZ.-** *Huérfa.* Orphelin/e. / **URDURI.-** *Nervioso/a. Nerveux/euse.*

B

Hainbestenarekin, **itzuli** zen sukaldetik, vodka-botila bat zekarrela. **Ezarri** zuen mahaian etxeko jaunaren aurrean, **esker gaizto** batekin **atzerriko** modak ez baitzitzaizkion **joera arrotzak** baino gustatzenago. Baina gizonak irribarre batekin esan zion **godalet** bat bete ziezaion eta hasi zen alkohol **garratza xurrupatzen**, pentsakor, godaleta behatzen artean berotzen zuela., mahaia garbitzen jarraitzen zelarik, hari buruz **inguratu gabe** esan zion **behingoan**: «Andere Isabelak dei egin dizu arratsaldean...» eta isilune baten ondoren **gainerratu** zuen «Theresaren bila joana zinelarik»; **ageri** zen haren mintzotik pentsatzen zuela hamaika urteak eginik zituen neskato batekin inor ez zuela laguntzaile beharrik eskolatik etxerako... baina **deus** besterik ez zuen esan.

AGERI.- *Erakutsi. Poner en evidencia, manifestarse.* Mettre en évidence. / **ATZERRIKO MODA.** *La moda extranjera. La mode étrangère.* / **BEHINGOAN.-** *De golpe, de una vez. Pour une fois.* / **DEUS.-** *Ezer ez. Nada.* Rien. / **ESKER GAIZTO.-** *Ingratitud. Ingratitude.* / **EZARRI.-** *Utzi. Poner, colocar.* Placer. / **GAINERRATU.-** *Añadir. Añadir.* / **GARRATZ.-** *Amargo/a. Amer/ère.* / **GODALET.-** *Edalontzi. Vaso. Verre.* / **HAINBESTENAREKIN.-** *Entonces, en ese momento.* Alors. / **INGURATU GABE.-** *Itzuli gabe, vuelta eman gabe. Sin darse la vuelta.* Sans se tourner. / **ITZULI.-** *Volver. Revenir.* / **JOERA ARROTZ.-** *Tendencia extraña.* Tendance bizarre. / **XURRUPATU.-** *Zurrupatu. Sorber. Sucrer.*

6 HAUR BESOETAKOA ELEBERRIKO HAINBAT GERTAKARI

Elkarriketa-pasarte batzuk aukeratu ditugu horretarako eta egitekoa, berriz, haxe: Testu-zati bakoitzari buruzko izenburu bat idatzi dugu, testuei behar bezala lotzen saia zaitezten. Kontuan izan lau testu daudela eta zazpi izenburu. Hiru, beraz, sobera daude.

- a) Zuregandik aldendu baino, heriotza nahiago
- b) Senideen erabakiaren jakinarazpena
- c) Bera ala ni, zeure esku dago
- d) Umezurtza eroetxean
- e) Haserrea adieraziz
- f) Ezinegona baretu nahian
- g) Hilko zaitut

1

—«Barka gaitzitzen ba zaizu, hasi zen, zure onetan etorri nauzu...» «Haurarentzat hobe izango duzu...» jarraitzen zuen besteak, «hazieragatik... kolegio batean... hala erabaki ditzugu etxekoek...».

—«Ez dizut uste Theresa kolegio batean hemen baino hobekiago izango litzatekeenik, ez irakaskintzari dagokionaz, ez eta hazierari dagokionaz ere».

—«Zuk nahi ala ez, gaurtik hamar egunen barru hemen izanen nauzu berriro, Theresa etxe madarikatu honetatik urruti eramateko; ene damu bakarra duzu oraindik hamar egun zurekin utzi behar baitut... Eta gogoan har ezazu, edozertan eragozten banauzu haren bila etorriko naizelarik, ez dudala den gutxien lotsarik izanen hiri-zaintzari dei egiteko!».

2

—«Theresa, hasi zen berriz, nahi haute enegandik urrundu, nahi gaitinate biok elkarren-gandik berezi!...».

—«Ez nauk joanen!» oihu egin zuen Theresak bere bihotzaren barrutik, «Ez nauk utziko, ez da?»

—«Ez, Theresa, esan zion, ez haut utziko joaten... baina hamar egunen buruan hona etorriko ditun jende gaiztoak, eta eraman nahi izanen haute urruti, betiko... indarrarekin etorriko ditun, eta neuk ez dudala zuzenik hire gordetzeko zionate... O Theresa, zer egingen dugu?».

—«Ez nauk joanen, ez itzak utz eraman nazaten!» «Ez nauk joango! Nahiago diat hil!»

3

—«Ba zekiat ezkondu behar duala, eta orduan joan beharko diat».

—«Ez Theresa, ezkondu ondoren ere, neurekin gordeko haut, hago lasai...».

4

—«Eta non ezarriko dut?».

—«Nahi duan lekuan, eni berdin zaidak nigandik urruti dagoen ber. Badituk etxe bereziak Theresa bezalako umezurtzentzat; ez duk han gaizkiago izanen, eta ni, askoz hobeki izanen nauk hura gabe!».

—«Nahi izan beharko duk. Edo Theresak etxe honetatik alde egingen dik ahalik eta lasterren, edo ni nauk hemen ez sartuko! Heurorrek aukera ezak».

—«Aukera aisa dinat: Theresa hemen egonen dun, eta hi, joan haiteke berehala».

7 HAUR BESOETAKOA ELEBERRIA: LABURBILDUZ

Sekuentziaren bukaeran gaude. Orain arteko jarduerak eginda, aukera hauek proposatu nahi dizkizugu, zuretzat egokiena dena har dezazun:

- 1.- Sekuentzia egin aurretik Jon Mirande idazlea eta *Haur besoetako*a liburuaz zenekiena eta orain dakizuna konparatu eta jaso duzun informazio berria idaztea.
- 2.- Zure ezagun batek galdetuko balizu zein den *Haur besoetako*a liburuaren gaia, zer erantzungo zenioke? Gomendatuko al zenioke? Zergatik?
- 3.- Errepasa ezazu sekuentzian barrena bildu duzun informazioa eta osa ezazu testu bakar bat non irakurle batek Jon Mirande idazlea eta *Haur besoetako*a eleberria deskubrituko dituen
- 4.- Azkenik, irakurri duzun guztia kontuan hartuz, liburua irakurtzeko gogoia piztu al zaizu? Konta iezaguzu zergatik.

Zure aukera edozein izanda ere, zure lana bidaltzera animatu nahi zaitugu, argitalpenak@habe.org helbidera mezu bat idatziz.

gaixorik/ezkonduta
biatu/sahestu
jaitza/heriotza
bizirik/hilik
indartsuagoak/ahulagoak
ihes egiteko/hurbiltzeko
gogorra/arina
sasoiko/gaixorik
idazteko/egitea
gazetetan/zahartzean
etxea/bulegoa

3 JON MIRANDEREN BIOGRAFIA: ZERTZELADA BATZUK (II)

- 1.- gurasoak
 - 2.- zaharragoa
 - 3.- itzultzaile/gorrito
 - 4.- euskara
 - 5.- euskara ikastea/handik aurrera
 - 6.- hamaika
- Lehen akatsa: 1925eko azaroaren 10a - 1972ko abenduaren 28a
- Bigarren akatsa: Wikipediako biografian Jon Mirandek *ahizpa* bat zuela jartzen du non eta *arreba* bat zuela jarri behar zuen.
- Hirugarren akatsa: *bretainieraren* akademiako kide izan zela aipatzen du testuak non eta *bretainieraren* akademia zen.

6 HAUR BESOETAKOA ELEBERRIKO HAINBAT GERTAKARI

- 1.- b
 - 2.- a
 - 3.- f
 - 4.- c
- d, e eta g izenburuak dira soberan daudenak.

5 HAUR BESOETAKOA ELEBERRIKO PERTSONAIAK

- A.- Theresa
- B.- neska mea

4 HAUR BESOETAKOA ELEBERRIA

b erantzuna da zuzena.

A2 Sail honetako gonbidatu guztiei, euskara ikasten aritu direnean bizi izandako hainbat konturi buruzko galderak egiten dizkiegu, denei berberak. Zuetako asko bezalaxe, euskaldun berriak izanik erantzun digutena interesgarria gertatuko zaizuelakoan.

Peio Arnaez

*Testua: Iker Barandiaran Zubiate (Arteman Komunikazioa).
Argazkia: Josetxo Arantzabal.*

Donostian jaio eta aspaldi Herrera auzoan bizi den Peio Arnaez aktore eta clownak bihotz erdia Erreterian duela esan digu, han eman zuelako gaztaro osoa. 80ko hamarkadaren hasieran, soldadutzatik bueltan, lanik aurkitu ezinik zebilela, antzerkiarekin lotutako ikastaroak egiten hasi zen han eta hemen. *Ikiliklik* eta *Zingili Zangala* antzerki taldeak sortu zituen; eta gerora euskara ikasteari buruzko *Euskaldun berri lan berri* ikuskizuna eraman zuen Korrika Kulturalera. Aspalditik dabil *Bazen Behin Clown* taldearekin eta antzerki eta clown irakaslea da; euskaraz ematen ditu eskolak, gainera. Guraso eta anai-arrebek ez dute euskara egiten, baina Arnaezek ahaleginduta ikasi du.

Zein da zure familia-hizkuntza?

Gaztelania. Gurasoek ez zuten euskararik ikasi eta etxean ez zen besterik egiten. Are gehiago, lau anai-arreba gara eta ni naiz euskara ikasi duen bakarra.

Noiz erabaki zenuen euskara ikastea?

12 urte nituela, Erreterian, lagun euskaldunekin irteten hasi nintzen. Euskal Herriaren eta euskararen aldeko sentimendua piztu zitzaidan; zer esanik ez garai hartan.

Euskaltegian ikasitakoa al zara?

Bai. Erreteriarako euskaltegi batean hasi nintzen ikasten eta gero beste batera aldatu nintzen. Luzaroan ibili nintzen hartu eta utzi. Gerora, Donostian bizi nintzela, euskara ikastea serio-ago hartu nuen. Ilazki euskaltegian ikasten hasi eta bi barnetegi egin nituen. Hala ere, antzerkiarekin lanpetuta nenbilela-eta, ez nituen euskaltegiko etxeko lanak egiten.

Euskara ikasten aritu zarenean, zer izan da zuretzat zailena eta zer errazena?

Nik euskara, batez ere, kalean hitz eginez ikasi dut; eta euskaltegi-tara edo barnetegi-tara joan izan naizenean, ondo egiten dudala esan izan didate. Baina, niretzat zailena gramatika, ortografia, konpletiboak eta aditzak dira, ez ditut menderatzen. Eta azterketak gainditzeko arazoak izaten ditut.

Nolako hizkuntza iruditzen zaizu euskara?

Aberatsa, oso polita eta oso musikala. Hor daude bertsolariak, musikariek gabe hitzak erabilia kantuan... Euskaraz eta gaztelan aritzen naiz, baina nire ustetan testuek ukitu bereziagoa dute euskaraz; euskarak badu zerbaite gaztelaniak ez daukana.

Zer esango zenieke euskara ikasi nahi dutenei?

Animoak, aspirinak eta tilak (ezki-ura) hartzeko. (Barre). Broma da. Gehienbat kalean ikasten dela, baina oinarria hartzea ezinbestekoa dela eta horretarako euskaltegi-tara joan beharra dagoela. Horrez gain, lotsa etxean uzteko, eta hanka sartuta ikasten dela; ez dagoela beste modurik. ■

Testua: Iker Barandiaran Zubiate (Arteman Komunikazioa)
Argazkiak: Josetxo Arantzabal

SAROI JAUREGI: "Gipuzkoan 8.000 haur dabiltza hezkuntza arautuan bertsolaritza lantzen"

32

Saroi Jauregi erabat **murgil-**
duta dago bertsolaritzan:
bere jaioterrian, Zaldibian,
gai-jartzaile hasi zen eta ordutik ez dio
zeregin horri utzi. Horrez gain, askok
ezagutzen dute ETBko "Hitzetik hortzera"
saioa aurkezle izan zelako. Euskal filolo-
gian lizentziatua da eta Elhuyar Funda-
zioan lan egiten du, baina 10 urte dara-
matza Gipuzkoako Bertsozale Elkarteko
zuzendaritzan, eta martxoan lehendakari
izendatu zuten. Hizkuntzarekin lan egitea
oso gustuko du: afizioa eta ofizioa bat
egiten ditu Jauregik. Bere ibilbidearen,
Gipuzkoako bertsolaritzaren egoeraren
eta gai-jartzaile lanaren gainean luze hitz
egin dugu berarekin.

**Altzo Txiki osabaren "errua" da zu bertsoen munduan
buru-belarri sartu izana?**

Neurri batean bai, bertso-eskola eraman ninduelako, baina etxe-
an ere bertso-giro handia bizi izan dut. Txiki-txikitatik entzun ditut.
Aitak umetan lo hartzeko bertso zaharrak abesten zizkigun.

**Nola gogoratzen duzu 1999ko Gipuzkoako herri arteko ber-
tso-txapelketa?**

Kasualitatez sartu nintzen. Zaldibiakoek nire izena eman zuten eta
herrian jokatu zen saioan gai-jartzaile aritu nintzen. Gero, **talde
iraunkorrean** sartzea eskaini zidaten... eta gaur arte.

Zer erakutsi zizun Laxaro Azkunek?

Gauza asko. Laxaro Azkunek, Inaxio Usarralde, Joxepa Madaria-
gak eta beste askok lagundu ninduten gai-jartzaile sartu nintze-
nean. Baina **jauzirik** handiena Txapelketa Nagusiko Belodromoko
azken finala aurkeztea izan zen. Laxarorengandik hartu nuen erre-
leboa eta oso presente daukat hori.

**Iazko Txapelketa Nagusiko Finalean bi gai-jartzaileak haur-
dun zeundeten. Bertsolaritza aldatzen ari da?**

Pixkanaka emakumeak bertsolaritzako alor guztietan sartzen ari
gara. Naturaltasunez heldu dela uste dut, eta zenbat eta emaku-
me gehiago sartu, orduan eta gehiago gertatuko dira honelakoak.

Erantzukizun handia da gai-jartzaile izatea?

Bai. Txapelketan **partekatua** da, taldean delako; eta beste saioetan, norberarena. Gai-jartzaileak asko baldintza dezake saioa. Txapelketan taldean aritzen gara, baina aurretik etxean prestatzen dugu. Kontratatze-lana oso handia da.

Zer izan behar du gaiak, agian, helduleku bat baino gehiago?

Garrantzitsuena da bertsolaria **neurrian estutzea**: estutu eta exijitu lan bat egitea, baina aukera ematea ildoren bat jorratzeko.

Oreka da kontua. Baina faktore asko daude: publikoa, aretoa...

Orain konkrezioaren alde egin duzue...

Txapelketan saiatu ginen gaiak helduleku zehatz bat izan zezaten. Oso irekiak badira, bertsolariak etxetik eginda ekar ditzake bertsoak eta edozeri buruz abestu; hori **ekidin** nahi dugu. Nik ez dut uste hala egingo luketenik, gai erabat zabala jarri arren. Etxean egindako lana baliatzen dute gai zabaletan, estuetan, **ofiziokoe-tan***... eta landuko dituzte errimak, esamoldeak, bukaera batzuk... Guk **bat-batekotasuna** ziurtatu nahi dugu.

Gipuzkoan gai-jartzaile talde polita dago...

Bai. 8-10 bat lagun ibiltzen gara, txapelketetan, eskola-artekoe-tan, herrietako sariketetan... baina 2011n Gipuzkoako txapelketa jokatu da. Hortaz, jende berria lortu nahi dugu.

Egia da txapelketa nagusiko finaleko gaiak tarte handia-rekin erabakitzen dituzuela?

Azkeneko txapelketa nagusikoak prestatzen martxoan hasi ginen. Uztaierako guztiak genituen, nahiz eta **gaurkotasuneko** gaiak ekarri ahala, finaleko erdiak ordezkatu egin genituen.

Orain lehendakari izendatu zaituzten arren, hamar bat urte daramazu Gipuzkoako Bertsozale Elkartearen zuzendaritzan...

Bai. 2000. urtean hasi nintzen eta 2008an idazkari izendatu ninduten, baina elkartekoa talde-lana da. Niretzat aldaketa handiena izango da Euskal Herriko Bertsozale Elkartearen zuzendaritza-batzordean herrialdeetako lehendakariok ere parte hartzen dugula.

Zein dira Gipuzkoako Bertsozale Elkartearen egitasmo nagusienak?

2009an grabatzaile-sare bat sortu genuen saioak grabatu eta Xepelar Dokumentazio Zentroan gordetzeko. Sare hori baliatuta, hainbati bideo-elkarriketak ere egiten hasi gara. **Sustapenari** dagokionez, 2011n Gipuzkoako Txapelketa izango denez, hori diseinatzen hasiko gara: antolatzaile-taldea osatu, epaile eta gai-jartzaile berriak **trebatu**...

Baina handiena transmisio arloa da. 10 irakasle daude elkarteak kontratatuta, bertsoak erakusten ibiltzen direnak Lehen Hez-kuntzako 4., 5. eta 6. mailatan. D ereduan ikasten dutenen %80

BAT-BATEKOTASUNA.- Bat-bateko jardun/saio, inprobisazio. *Improvisación.* Improvisation.

BURU-BELARRI SARTU.- Bete-betea, erabat, dedikazio handiz hasi, sartu, aritu. *Con total dedicación.* Consacrer beaucoup de temps.

EKIDIN.- Saihestu. *Evitar.* Éviter.

GAJ-JARTZAILE.- Persona que modera las sesiones de bersolarismo y fija previamente el tema de los versos. *Instrigateur/trice et modérateur/trice des manifestations en bertsolarisme.*

GAURKOTASUNeko GAIK.- Temas de actualidad. *Sujets d'actualité.*

JAUZI.- Salto. *Salto.* Saut.

HELDULEKU.- Kasu honetan gaia garatzeko bideak, gaiari heldu eta hariari tira egiteko aukerak. *Appui.*

MURGILDUTA EGON.- *Estar inmersola (en un trabajo).* Être immergé/e dans un travail.

NEURRIAN ESTUTU.- *Presionar con moderación.* Faire pression sur quelqu'un avec modération.

OREKA.- *Equilibrio.* Équilibre.

PARTEKATUA.- *Compartido/a.* Partagé/e.

SUSTAPEN.- *Promoción.* Promotion.

TALDE IRAUNKOR.- *Comisión permanente.* Commission permanente.

TARTE HANDIAREKIN.- *Con mucha antelación.* À l'avance.

TREBATU.- *Enseñar, instruir.* Instruire.

*Ofizioko lana zertan den:

Gai-jartzaileak bertsolariei egoera baten berri eman eta rollak banatzen ditu. Esaterako, *Peñagarikanok gaur egundoko parranda bota du, eta etxera etortze-an emaztearen ohean sartu orde, Egaña amonaren ohean sartu da.*

Ondoren, gai-jartzaileak, zein neurritako bertsoak bota behar dituzten eta zenbana adieraziko die. Adibidez, *hamarreko txikian, hiruna bertso.*

Elkarrizketa

ari da bertsoak lantzen. 45 herritan hezkuntza arautuko proiektu horiek lantzen gabilta; eta Gipuzkoan 8.000 bat haur dabilta astero ordubete bertsoa lantzen. Bestalde, bertso-eskolak 50 herritan daude eta 925 partaide inguru dira umeak eta helduak batu-ta. Horrez gain, bertso-afariak, bertso-udalekuak, Bertso Eskolen Eguna eta elkarlanean aritzeko ekimen asko egiten ditugu.

Transmisioak oraina eta etorkizuna bermatzen ditu...

Bai, **harrobiak** dira bertsolariantzat, zaleentzat, gai-jartzaileen-tzat, epaileentzat... Gainera, hezkuntza arautuaren barruan zein bertso-eskoletan euskara lantzeko aukera **aproposa** da, hizkuntza jolasean lantzeko. Are gehiago, askotan diogu umeek euskaraz ikasten dutela, baina gero aisialdia gaztelaniaz bizi dutela. Honako hau modu bat da hizkuntzarekin jolas egiteko, bertsoa ezagutzeaz gain.

Egia da bertsolariek, txapela jokoan izan arren, elkar laguntzeko eta talde bezala funtzionatzeko joera dutela? Zer du, bada, bertsolaritzak?

(Barre). Txapelketan, lehia egon badago, baina batez ere norberak bere buruarekin duena. Norberak ondo egiteko besteek ondo egitea komeni da; batez ere, ofizioko lanean edo elkarrizketan... Agian, horregatik, lehia desberdin bizi da. Topiko bat ematen du, baina benetan elkarri laguntzen diote.

Gipuzkoako txapelketan bikotekidea lehiatu zen zu gai-jartzaile zinela. Delikatua izango da...

Guretzat ez, elkarrekin hasi ginenetik biok txapelketetan ibili gare-lako. Ez dago araurik, bikotekide-harremanak, senidetasunak eta adiskidetasunak ere badirelako. Baina guk txapelketetan, **ohol-tzan** ez dugu bat egin nahi izaten. Lasaiago nago oholtzatik kanpo bera kantuan badabil. ■

APROPOS.- Egokia. *Adecuado/a*. Adéquat/e.

HARROBI.- *Cantera*. Carrière.

JOERA.- Tendentzia. *Tendencia*. Tendence.

OHOLTZA.- *Tablado*, *tarima*. Estrade.

B1

Elkarrizketa irakurri ondoren, osa itzazu esaldi egokiak ondoan ✓ ikurra ipiniz:

Saroi Jauregi (k)...

- ... umetan hasi zen gai-jartzaile lanetan.
- ... Laxaro Azkunerekin batera jauzi bikaina eman zuen.
- ... haurdun dago.
- ... txapelketara joan aurretik etxean prestatzen ditu gaiak.
- ... uste du bertsolariak bertsoak etxetik eginda ekar ditzakeela eta hori saihestu nahi du.
- ... uste du 2011n Gipuzkoako Txapelketa izango denez, gaiak prestatzen hasia komenigarria dela.
- ... uste du bertso-eskoletan jolasa besterik ez dagoela.
- ... lagun asko eta bikotekidea bera ere bertsolaritza munduan ditu.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

René Cassin (1887-1976), Giza Eskubideen Deklarazio Unibertsalaren aita

C Baionan sortu zen 1887ko urriaren bostean, orain Ducéré izena duen udaletxe-ko karrikan. Renéren ama, Gabrielle Dreyfus, Baionakoa da; aita, Azaria Cassin, Nizakoa. René lau haurretarik hirugarrena da.

1891ko irailean, Baiona utzirik, familia Nizara doa bizi izatera. Artean Renék lau urte ditu. Hala ere, **bakantzak** amaren gurasoekin **igarotzen** dituzte Baiona Santizpiriteko etxean.

Familiako bi aldeetarik judutarrak dira. Baionako etxe on guzietan bezala, nekameak eta **hazama guziak** euskaldunak zituzten, eta **hola** berak entzun eta ikasi zituen lehenbiziko kantuak euskara **hutsezkoak** izan ziren. Halaxe du jaso Jean-Louis Davant-ek Piarres Charriton apezak René Cassini 1966an Parisa egin zion bisitaren berri ematen duen eskutitzean: “Espainiako euskaldun **aterpetu** politikoei kasu egiten zien Frantziako euskaldun **apez** bezala agertu naizenetik, atera **jin** zait harre-ra egitera, **ene harridurako** kantu hau abestuz: «*Boga, boga, Marinela!... Bai Indietara!...*» eta hasiera hori argituz erran dit: «*Aitzina! Aitzina!...* Azalduko dizut...» eta gehitu dit haren **amasoetarik** bat euskalduna zela, Orzaize aldekoa”.

Oharra:

Biografia honek lan honetan du oinarri: RENE CASSIN (1887-1976) BIZITZA ETA LANAK, Jean-Louis Davant (www.euskaltzaindia.net) Ikus, halaber, Marc Agik: *René Cassin / 1887-1976 / Prix Nobel de la Paix / Père de la Déclaration universelle des droits de l'homme / Librairie Académique Perrin, 1998*

Argazkiak: Life. Bill Ray.

AITZINA!.- Aurrera! ¡Adelante! En avant!

AMASO..- Amona, amama, amatxi. *Abuela.* Grand-mère.

APEZ..- Apaiz. *Cura, sacerdote.* Prêtre.

ATERPETU..- *Refugiado/a.* Réfugié/e.

BAKANTZA..- Opor. *Vacación.* Vacances.

ENE HARRIDURA..- *Mi asombro.* Mon étonnement.

GUZI..- Guzti. *Todo/a.* Tout/e.

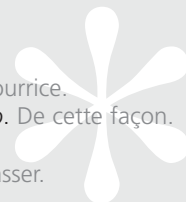
JIN..- Etorri. *Venir.* Venir.

HAZAMA..- Inude. *Nodriz.* Nourrice.

HOLA..- Horrela. *De este modo.* De cette façon.

HUTSEZKO..- *Sólo/a.* *ç/e.*

IGARO..- Pasa, eman. *Pasar.* Passer.

René Cassinek Zuzenbide ikasketak Aix en Provenceko fakultatean eginen ditu eta garai hartan Simone Yzombard emaztegaia ezagutuko. Parisen biziko da lan xume batzuei esker, zuzenbideko doktoregoa prestatuz. Doktoregoa 1914an erdietsiko du, eta 1919an unibertsitate irakasle izateko agregazioa (prestigio handiko oposizioa). Bien artean gerla eginen du.

Marneko **gudukan** parte hartzen du. Baina, bala **leherkari** batek larriki zauritzen du besoan, **saihetsean** eta sabelean. Gerlako elbarritua denez, armadatik libre geratzen da.

Simone Yzombardekin ezkontzen da 1917an Parisen eta bikote gaztea

Aix hirian **plantatzen** da. Lilleko unibertsitatean aurrenik eta gero Parisekoan zuzenbidea irakatsiko du.

1918an *Union des combattants mutilés et veuves de guerre* UF elkartearen sortzailetarik dugu eta Frantziako **gerlari ohien** elkarte nagusi bihurtzen da Cassinen gidaritzapean: «Nazioaren defentsan jasaniko kalte pertsonalen ordain eskubidea» Estatuari onarraraziko dio.

Gerlako kaltetu guzien alde daraman lanak sona handia **erdiesten** du: UF elkarteko milioi bat kideen presidente hautaturik, SDNren zerbitzuko jartzen du: *Société des Nations* erakundea, 1920an sortua, Genevan kokatua, **NBE**ren arbasoa dugu.

1924ko irailetik, Cassin Frantziak SDNean duen **ordezkaritzan** dago, beste hamaika kiderekin, Edouard Herriot politikari famatua buru dutela. Cassinek SDN erakundea etengabe **sostengatzen** du. Nahi luke «*Nazioen erakunde juridikoa*» bilaka dadin. SDNeko tribunatik Aristide Briandek Europako Batasun «federal» baten xedea **oihuztatzen** du: «*Uste dut, dio, Europako populuaren artean, lotura federal bat behar dela (...). Lotura horren finkatzera lehiatu nahi nuke. Lehenik ekonomikoa litzateke, gero politikoa eta soziala.*»

Alemania SDN erakundean sartua da, baina 1929an New Yorken hasi den krak ekonomikoak Alemania industrialak erdiz erdi jo du: langabeak milioika ditu. Hitler gobernura heltzen da 1933ko urtarrilaren 30ean. **Abian finkatzen** du alderdi bakarraren diktadura eta beldurra-
ren erreinua, lehen kontzentrazio-guneak eraikiz oposizio-
ko alemanentzat.

Cassinnek herritarrei bizitzat nahi bezala ken dezakeen Estatu **ahalguztidun** baten ideia ez dezake onar. Berak jendea oroz gainerik dauka. Eta **bortizkeria** barneko legetzat daukan «Estatu terrorista» bat indartzen ikusten

René Cassin ezkerretara, NBE Frantziako ordezkari gisa.

du. Cassinek sentitzen du munduko gerla berri bat bada-
torrela: zuzen eta laster hor da, SDNa eta demokrazia
handiak ez badira berehala **higitzen**! Abisua abisuaren
gain ematen du, baina alferrik.

Iheslarien alde ahal zuena eginik, Cassin Baionara
heltzen da ekainaren 18an. **Biharamunean** Guy
Menant adiskideak de Gaulle jeneralaren deia aipatzen
dio. 1940ko ekainaren 24an Donibane Lohizunen azken
ontzi britainiarra hartzen du, emaztea eta Raymond
Aron irakaslea lagun, kasik lehen aleman motodunen
sudurpetik. Plymouthen lurreratu eta 29an de Gaullek
harrera egiten dio. Cassinek jakin nahi du ea de Gau-
lle, ofizioko soldadua eta eskuineko katolikoa, ezkertiar
legegizon judu bat laguntzailezat hartzeko **gogotik**
prest ote den. Baina jeneralak **abian** baketu nahi du. Ez
ote dira justuki biak Frantzia egin duten indar ezberdi-
nen sintesi perfektua?

81 urte zituela,
Bakearen Nobel saria
irabazi zuenean, bere
Pariseko etxean.

Cassin Londresen egonen da hiru urtez, gero Aljeran urte batez. De Gaulle eta Churchillen arteko **hitzarmena** idazten du: testu horretan oinarritzen da Frantzia Librea-ren eta Britainia Handiko Erresuma Batuen arteko aliantza. Cassinen eskutik dator, halaber, Irujo-de Gaulle hitzarmenaren idazkia: Frantses Indar Libreen baitan, euskaldun gudari talde baten eraketa hitzartzen du. Churchillen debekuak tratua deseginen du, Francori munduko gerlan sartzeko **estakururik** ez baitio eman nahi.

Garai haietan Cassin BBCtik **usu** mintzo da: 140 hitzaldi eginen ditu orotara. 1941ean Frantses Inperioko defentsa kontseiluko idazkari iraunkorra da, eta gero Frantses Kontseilu Nazionalako hezkuntza eta justizia komisarioa Kontseilu horren sorreratik. Frantzia Librea ordezkatzeko du nazioarteko bilkuretan, esaterako, Aliatuek Atlantikoko Kartaren testua onartu zuenekoan.

Aljer utzirik 1944. urtean Cassinek Paris libratuan bere egoitza **ediren** du, ustekabea osorik. **Haatik, askazi** hurbiletarik hogeitaz galdu ditu. Udazkenean, zuzenbide zibila irakasten hasiko da berriz Pariseko fakultatean. Bestalde, kargu handirik beteko du, baina beti justiziako eta kulturako gaietan:

Munduko Aliantza Israelitako presidentea 1942tik, UNESCO erakundearen sortzaileetarik da 1945ean eta Frantziako ordezkaria 1958ra arte, NBEko Giza Eskubideen Batzordeko presidentea, frantziar Estatu Kontseiluko presidenteordea (1944-1960), frantziar Kontseilu Konstituzionalako presidentea, eta Europako Giza Eskubideen Gorteko lehendakaria 1965etik.

1987ko urriaren bostean, sortzeko mendeurrenean, haren hautsak Panthéonean sartu zituzten, François Mitterrand Errepublikako presidentea delarik, eta Jacques Chirac lehen ministroa.

ABIAN FINKATU.- Martxan jarri. *Poner en marcha.* Mettre en marche.

ABIAN.- Berehala. *Al instante.* Tout de suite.

AHALGUZTIDUN.- *Todopoderoso/a, omnipotente, que tiene plenos poderes.* Tout puissant/e.

ASKAZI.- Ahaide, senide, familia-kide. *Familiar.* Lignée.

BIHARAMUN.- Hurrengo eguna. *El día siguiente.* Lendemain.

BORTIZKERIA.- Biolentzia. *Violencia.* Violence.

EDIREN.- Aurkitu. *Encontrar.* Trouver.

ERDIETSI.- Lortu. *Conseguir.* Réussir.

ESTAKURU.- Aitzakia. *Excusa.* Excuse.

GERLARI OHI.- Gudari ohi. *Ex combattant.* Ancien combattant.

GOGOTIK.- Benetan. *Verdaderamente.* Vraiment.

GUDUKA.- Bataila. *Batalla.* Bataille.

GUTI.- Gutxi. *Poco/a.* Peu.

HAATIK.- Hala ere. *Sin embargo.* Cependant.

HARRERA EGIN.- Hartu. *Recibir.* Recevoir.

HIGITU.- Mugitu. *Mover (se).* Mouvoir.

HITZARMEN.- *Tratado, acuerdo.* Traité.

LEHERKARI.- Bonba. *Bomba.* Bombe.

NBE.- Nazio Batuen Erakundea. *ONU.* ONU.

OIHUZTATU.- Oihu egin, aldarrikatu. *Clamar.* Clamer.

ORDEZKARITZA.- *Delegación.* Délégation.

PLANTATU.- *Establecerse, instalarse.* S'installer.

SAIHETS.- Albo, aieka. *Costado.* Côté.

SOSTENGATU.- Lagundu. *Apoyar, ayudar, sostener.* Soutenir.

USU.- Maiz. *Con frecuencia.* Fréquemment.

1948an, Eleanor Roosevelt andere adiskidearen babesean, Giza Eskubideen Deklarazio Unibertsala zirriborrotan idazten du, eta idazki hori, zuzenketa **guti** batzuekin, NBEko biltzar nagusiak onartuko du. René Cassin mundu osoko Aldarri horren aita dugu, beraz.

1959an, Pariseko Elysée jauregian, horren aitzinean zin egiten du Charles de Gaulle Errepublikako president berriak, Cassin behin-behineko Batzorde Konstituzionalako burua baita.

1960an zuzenbide zibileko irakaskuntzatik erretiratzeko da: lan horretan 1919tik aritua.

1968ko abenduaren bederatzian Oslon, Olav erregearen aitzinean, René Cassinek Bakearen Nobel Saria ukaiten du Aase Lioanes anderearen eskutik, hau Nobel batzordearen burua delarik Norvegiako legebiltzarrean.

1969ko abenduan Estrasburgon giza eskubideen nazioarteko Ikastetxea sortzen du: giza eskubideen abokatuak eta epaileak moldatzen ditu bereziki.

1976ko otsailaren hogeian hil zen René Cassin Parisen. ■

Ci Hona hemen irakurri berri duzun biografiaren laburpena. Hutsuneak bete hitz egokiak erabiliz. BAT sobera duzu:

a. Berantago	XX. mendeko legelari famatuenetarik,(1)....., Baionan sortua Ducéré karrikan 1887an,
b. Idazkaria	1914-1918ko gerlan handizki(2)....., SDNeko kargudun gorenetak eta Aristide Brianden
c. Judutarra	adiskidea, munduko bigarren gerla denboran de Gaulle jeneralaren(3)..... izana Londresen,
d. Zauritua	eta gero Giza Eskubideen Deklarazio Unibertsalaren idazkari nagusia 1948an, eta(4).....
e. Zuzenbidea	azkenean Bakearen Nobel sariduna 1968an.

B2 Unai Elorriaga, Algortako idazlearen laugarren eleberria, *Londres kartoizkoa da*, aukeratu dugu tarte honetako protagonista izateko, liburutik hartutako pasarte baten bidez, lan honen berri izan eta, gustatuz gero, irakur dezazuen.

Diktadurak sortutako eskizofrenia

Esan bezala, hiru eleberri kaleratu ditu orain arte Unai Elorriagak. Gogoan izango duzuzenez, *SPra-ko tranbia* izan zen lehena, 2001ean, Espainiako Narratiba Saria irabazi zuena eta zinemara ere eraman-dakoa, *Un poco de chocolate* izenburupean. Bigarren lana 2003an etorri zen. *Van't Hoffen ilea*, Igartza Saria jaso zuena, eta hirugarrena, berriz, *Vredaman*, 2005. urtean. Datu aipagarria da zortzi hizkuntzatarata itzuli direla orain arte Elorriagaren obrak.

Laugarren lan honi buruz esango dugu, oro har, konplexua dela Elorriagak eraiki duen nobela, nahiz eta ez dugun ahaztu behar aurrekoak ere ez zirela irakurterrazak.

Gaiari dagokionez, diktadura edo erregimen autoritarioen ezaugarriak azaltzen ditu egileak, baina liburua- ren gakoa eskizofrenia da. Zehatzago esanda, eleberria- ren ardatza den pertsonaia baten eskizofrenia indibi- dualean oinarritzen da. Hori horrela, ulergarria da kon- plexuak izatea, baita ere, istorioan zehar ageri diren per- tsonaien psikologiak.

Hiru bat urte behar izan ditu Unai Elorriagak lan hau osatzeko. Tarte horretan, buruko gaixotasunez ardura- tzen den Algortako *Argia Fundazioan* boluntario ibili da eskizofreniari buruzko informazioa zuzenean eskuratu nahian.

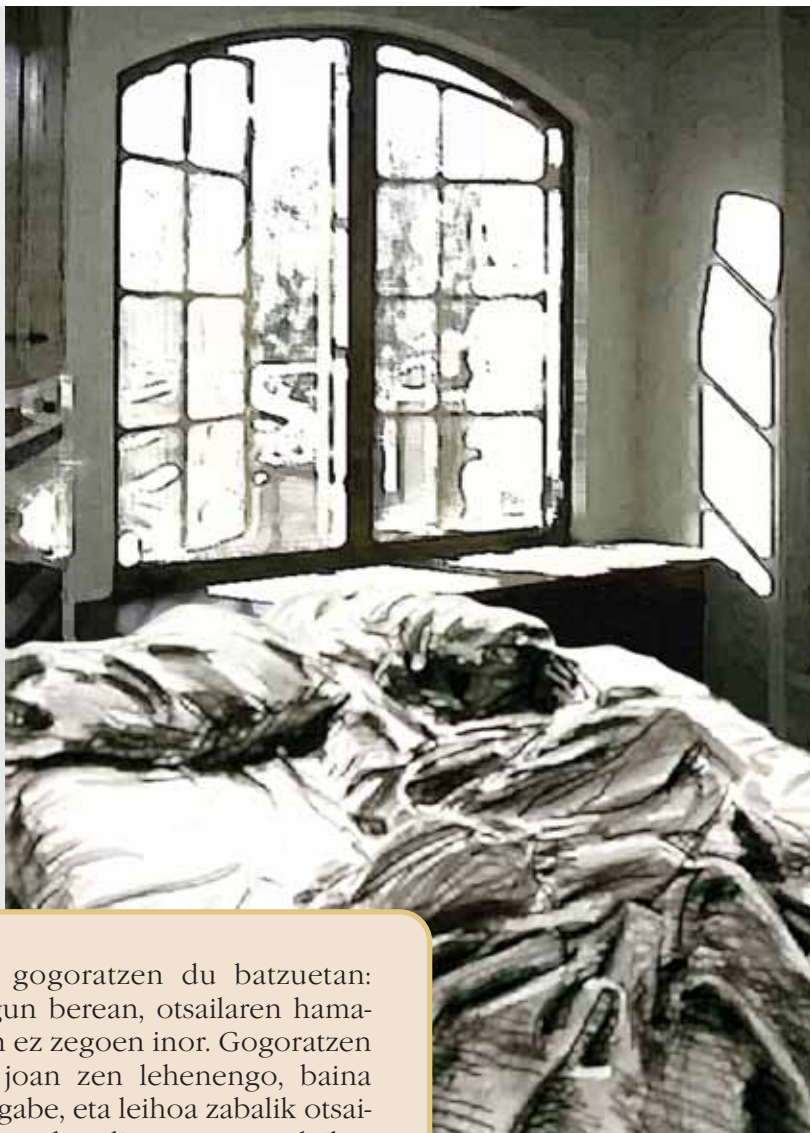
Gaixotasun honek eleberrian agertzen diren hainbat sinboloren azalpena emango digu: erlojuei buruzko obsesioa, katuak (katuek eskizofreniaren birusa kutsa dezaketela defendatzen duen teoria psikiatrikoa ere ba omen dago)...

A2

Hementxe duzu liburutik aukeratu dugun pasarte. Konturatuko zarenez, jatorrizko testuan zeuden -(e)la guztiak kendu egin ditugu (18 dira guztira). Irakurri testua arretaz eta zuzen ezazu, behar den lekuan -(e)la erantsiz.

Phineasek honako hau gogoratzen du batzuetan: Hamaika urte bete zituen egun berean, otsailaren hamabian, ohetik altxatu eta etxean ez zegoen inor. Gogoratzen du Sora arrebaren logelara joan zen lehenengo, baina hutsik zegoen, eta ohea egin gabe, eta leihoa zabalik otsaila izan arren. Gogoratzen du hotz handia sartzen zen leihoetik eta sukaldeko lau aulki zeuden logelaren erdian.

Phineasek gogoratzen du egongelara joan zen gero, eta larunbata zen, eta Sorarekin apur bat haserre zegoen.

Gogoratzen du aitaren besaulkian egon zen jesarrita egongelan, arrebaren zain, eta oinak hoztu egin zitzaizkion.

Gogoan du uste baino beranduago heldu zen aita.

Gogoratzen du ez zion aitari ezer galdetu. Ez zion Sora non zegoen galdetu, apur bat haserre zegoelako arrebarekin. Gogoratzen du Soraren ohea egin zuen aita eta hori ere arraroa zen. Gogoratzen du ez zion aitari Soraren logela atontzen lagundu, arrebarekin apur bat haserre zegoelako oraindik.

Gogoratzen du Sorak 23 urte zituen orduan, aita 54 eta berak 11 egin zituen egun horretan bertan. Gogoratzen du ia hogeitau urte dira arreba desagertu zenetik.

Hori da Phineasek batzuetan gogoratzen duena.

Zalantzarik sortu bazaizu, jo 45. orrialdera.

... NIREKIN ETORTZEKO
GONBITA EGITEN DIZUT.
LANEAN IKUSIKO NAUZU...

ONGI ETORRI, MZUNGU. ZURE
ETA ZURE BIDAIA LUZEAREN
BERRI IZAN DUT...

... ETA JASOKO DUZU
ERANTZUNA.

MILA ESKER!

MAMA
AFRIKA!,
MAMA
MITI!

MAMA
AFRIKA!,
MAMA
MITI!

MAMA
AFRIKA!,
MAMA
MITI!

BADAKIZU NIRE IZENA
NONDIK DATORREN?

EZ, BAINA "ZUHAITZEN AMA"
ZERGATIK ESATEN DIZUTEN
ULERTZEN HASIA NAIZ.

ZERA DIO ELEZAHARRAK,
KIKUYU ETNIA OSATZEN
DUGUNON AITAK BEDERATZI
ALABA IZAN ZITUELA
PIKONDO-BASO BATEAN...

... ETA BEDERATZIETAKO
BATI WANGARI JARRI
ZIOTEN IZENEZ.

ORAINDIK ERE, HERRI
BATZUETAN, ZUHAITZ
AZPIAN EGITEN ZAIZKIE
ERRITUALAK JAINKOEI.

BAI, EZ ZAITEZ HARRITU. ETA TOKI
GUZTIETAN SENDATZAILEAK DAUDE, ETA
HORIEK BOTIKAK SUSTRAI ETA HOSTOAK
DIRA, JAKINA.

ZUHAITZAK ETA NATURA ORO HAR. ETA AREAGO
KENYAN. HERRI HONETAN MASSAI MARA
ERRESERBA NATURALA DAGO; HOR BAINO
FAUNA ABERATSAGORIK, OSO LEKU GUTXITAN
MUNDUAN.

BENETAN?

ZUHAITZA BABESLEA
ETA ITZAL EMAILEA DA,
ERRESPECTATU EGIN
BEHARKO!

ZUHAITZAK BENETAN
GARRANTZITSUAK DIRA!

... BAINA ZU BEZALAKOAK GUTXI
ZARETE. BADAKIZU
KIKUYUONTZAT ZEIN ZEN
BAKEAREN ZUHAITZA?: THIGIA.

SEKULA EZ DUT ALE BAKAR
BAT ERE IKUSI.

HITZ EDERRAK...

A2 **1.- Naturaz hizketan**

Irakur itzazu komikiaren gaineko galderak eta aukera ezazu kasu bakoitzean erantzunik egokiena:

1.- Hitzaldia bukatutakoan, Wangari Maathaik...

- a.- bidaia luze bat egingo duela esaten du.
- b.- Ziklozirkusi zuzenduko zaio, berarekin joateko esanez.
- c.- lan handia egin beharra daukala esango du.

2.- Wangariren arabera...

- a.- Kenyar gutxi batzuek lantzen dute lurra.
- b.- natura oinarri du Kenyako gizarteak.
- c.- munduko txoko horretan landare asko hazten dira.

3.- Engai jainkoa...

- a.- da euria sortzen duena.
- b.- beti egoten da haserre.
- c.- Kilimanjarora joaten da zenbaitetan.

4.- Elezaharraren arabera...

- a.- Kikuyu etniako bederatzigarren alaba zen Wangari.
- b.- Wangari pikondo-baso batean jaio zen.
- c.- pikondo bat zen Wangari.

5.- Oraindik ere, herri batzuetan...

- a.- jainkoen aldeko erritualak egiten dira etxeetan.
- b.- zuhaitz azpia erabiltzen da errituetarako.
- c.- jainkoak zuhaitz azpian bizi direla sinesten dute.

6.- Sendatzailea(e)k...

- a.- Kenyako toki guztietan daude.
- b.- botika asko hartzen dituzte.
- c.- sustraiak eta hostoak erabiltzen dituzte jendea harritzeko.

7.- Massai Mara erreserba...

- a.- oso leku gutxitan da ezaguna.
- b.- mundu osoan animalia kopururik handiena duen lekua da.
- c.- oso fauna aberatsa duelako nabarmentzen da.

8.- Ziklozirkusen urtez, zuhaitzari...

- a.- begirunea zor zaio.
- b.- errespetua dio jende guztiak.
- c.- babesa eta itzala ematea eskertzen dio Kenyako jendeak.

A2 **2.- Zuhaitzak eta fruituak**

Komikian aipatzen den zuhaitzetako bat pikondoa da, Afrikan bezala, Euskal Herrian ere hazten dena. Erreparatu zerrendari eta saia zaitez adibideari jarraituz, zuhaitz bakoitzari dagokion fruitu-zerrenda osatzen:

Zuhaitza

- 1. Pikondoa
- 2. Sagarrondoa
- 3. Gereziondoa
- 4. Udareondoa/Madariondoa
- 5. Aranondoa
- 6. Olibondoa
- 7. Mertxikondoa

Fruitua/Igalia
Pikua

A2 **3.- Kenyaz**

Kikuyu hitza aipatzen da behin baino gehiagotan atal honetan. Ba al dakizu zer den?

- a.- Zuhaitz bat
- b.- Animalia bat
- c.- Etnia bat

Testua eta argazkiak: Juanjo Dorronsoro

Guggenheim Museoan: Robert Rauschenberg eta Anish Kapoor

B1 Nazioarteko bi artista ospetsu hauen artelanak ikusteko aukera eskaintzen digu Bilboko Guggenheim museoak. Bi erakusketek ez dute elkarrekin zerikusirik, beraien artelanak material industrialekin egindakoak izan arren.

Robert Rauschenberg

Rauschenberg estatubatuarra da. 1964an Veneziako Bienalean saritua izan zen. Dada eta Pop artearen nola-baiteko jarraitzaile dela esan daiteke. Bere artelanen atzera begirakoa duela hamaika urte ikusi genuen Bilboko Guggenheimen. Oraingo erakusketa, 1998koaren osagarria izan arren, Gluts (soberakinak) saileko eskultura eta metal gaineko pinturetara bakarrik mugatzen da.

"Besteek utzitako objektuak gustuko ditut, horregatik saiatzen naiz beti horiek berreskuratzen", zioen Robert Rauschenberg. 1986an Texasen krisialdi ekonomiko handia gertatu zen eta bere pentsaera gauzatzeko aukera izan zuen Rauschenberg. Herriko lantegi eta txatartegietan hondakin ugari aurkitu zuen: herdoildutako gorpilak, bide-seinaleak, automobil zaharrak eta beste zenbait traste. Gluts edo soberakin hauetaz baliatu zen bere eskulturak egiteko. Artelan gehienak metakrilatoz, igeltsuz, aluminioz, kobrez, altzairuz eta brontzez daude osatuak. Lan hauen helburua hondamendi egoera hartan bizipen bat sorraraztea izan zen. Honela, bere gizartearekiko konpromisoa erakutsi nahi izan zuen.

Robert Rauschenberg "Greek toy glut" (1987)

Anish Kapoor "Shooting into the corner" (2009)

Anish Kapoor

Anish Kapoor Indian jaio zen 1954an eta Londresen egin zituen ikasketak. 1991n Turner saria irabazi zuen. Kapoarren erakusketa monografiko hau iaz Londreseko Royal Academy of Arts aretoan jarri zuten ikusgai eta oso goraipatua izan zen Britainia Handiko arte adituengatik. Neurri handiko artelanak, material ezberdinekin egindakoak: altzairua, argizaria, erretxina, pigmentuak, zementua eta abar. Materialak garrantzia handia du berarentzat: "materialak beti eramaten gaitu materia gabetasunera", dio Bonbaiko artistak.

"Shooting into the corner" instalazioak harridura handia sortzen du ikusleengan. Argizari jaurtigaia botatzen dituen kanoi bat da. Guggenheim museoko gela oso bat okupatzen du. Museoaren atzeko putzuan ipini duen "Zuhaitz handia eta begia" deituriko artelana ere bikaina da.

Kapoorrek ardatz ezberdinen inguruan kokatu du erakusketa: kolorea, hutsa, espazioa eta ispiluen islak, besteak beste. Bere gogoko koloreak gorria, horia eta urdin iluna dira. Bere obra zentzuz betetzeko Filosofo behatzaile baten begirada ezinbestekoa dela dio Kapoorrek. ■

Rauschenbergen erakusketa irailaren 12an bukatuko da eta Anish Kapoorrena hilabete bat geroago.

ARGITALPEN BERRIAK

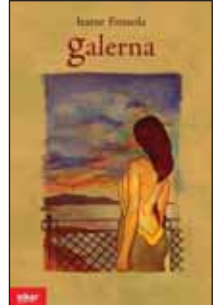
B1 Musika airean
Karmele Jaio
ELKAR, 2010

Leiho ondoan ematen du eguna Elenak, kalera begira, munduan egin beharreko guztia egin duelakotan. Seme-alabek Ekuadorreko neska bat ekarri diote, etxeko lanetan laguntzeko eta etxetik ateratzera animatzeko. Elenak, ordea, bertan geratu nahi du, etxean gozo-gozo, bere oroitzapenei lotuta.

Aukeratu dugun pasartean, Ekuadorreko neska elkarrizketatzen ari da Elenaren semea, Sabin, bere amarentzat egokia den ala ez jakin nahi du eta. Neskak, ordea, galderei erantzun baino, galderak egin egingo dizkio Sabini:

- Beatriz -erantzun du neskak, irribarrez. Eta agerian utzi du metalezko horzdura.
- Eta nongoa zara? -galdetu dio Sabine, ia begietara begiratu gabe.
- Ekuadorrekoa.
- Esperientziarik baduzu?
- Bai, zenbait etxetan egin dut lan, hemen Bilbon.
- Haren metalezko hortzen sisipasak sorgindua bezala geratu da Sabin. Haginetako aparatua ez dio hitz batzuk ondo ahoskatzen uzten, baina neskak lotsarik gabe egiten du berba. Ez dago urduri. Sabin dago bera baino urduriago. Lanposturako hautagaia bera izango balitz bezala.
- Ez da hemen bizi. Herri txiki batean bizi da nire ama.
- Eta polita da?
- Herria?... Bai.
- Bertan egingo nuke lo, ezta? Lo eta jan.
- Bai, hogeita lau ordutarako egongo zinateke. Azken aldian belauna gaiztotu zaio eta ez da etxetik irteten.
- Bale, cielo. Ni prest. Nolakoa da?
- Nire ama? Bada, ez dakit, ez da hitz askokoa... Ohituta dago bakarrik egoten. Nahiko zuzena da, ez zaitez izutu... Pentsatzen duena esaten du.
- Musika gustatzen zaio?
- Musika?... Bada, ez dakit. Ez daukat ideiarik ere...
- Ez du abesten?
- Ez... Nik dakidala...
- Ez dizu sekula abestu? Ezin dut sinistu. Ez al dute ama guztiek abesten, ala? Hemen ez?

Musika airean, Karmele Jaio, ELKAR, 2010
15-16.orr.

A2 Galerna
Iratxe Esnaola
ELKAR, 2010

Iratxe Esnaola donostiarrek *Galerna* izena duen bere lehen liburua kaleratu berri du. Augustin Zubikarai nobela laburren saria irabazi zuen lanak eta orain Elkar argitaletxeak argitaratu eman du.

Abuztuko azken eguna da itsasertzeko S.S. izena duen hiri turistiko batean. Beroa jasanezina da, eta galerna datorrela atzematen da. Giro sargori horretan lau pertsonaia nagusi azalduko dira: Alde batetik, Nora eta Sebastian Bechener, adin ertaineko turista-bikotea. Bestetik, hoteleko zuzendaria eta bere alaba nerabea. Lauren arteko harreman sare bat osatuko da, gero eta nahasiagoa, sexu-kontuak direla eta.

- A2** Liburutik hartutako pasarte bat irakurriko duzu segidan. Beltzez ageri diren hitzen sinonimoak idazten saia zaitez:

Hiru egunez bero **nardagarri** batek bereganatu zuen dena. Ia berrogei gradura heldu ziren termometroak eguerdi partean, dutxa hotzek ez zuten ezertarako balio eta iluntzetako itsas haizea, hain **atsegina** urte **sasoi** hartan, ez zen inondik **ageri**. Eguzkiak zanpatutako mugimenduak **geldoak** ziren egunez. Gaua iristean **izarek** sasitzak bezala **endredatzen** zituzten gorputzak eta leihoak zabaltzen ziren insomnio orduak kontatzen hasteko. Urteetan atzera egin arren kronikek ez zuten halakoren berririk jasotzen, inork ez zuen **gogoratzen** antzeko ezer S.S.ko hiri txikian.

Galerna, Iratxe Esnaola, ELKAR, 2010, 7-8.orr.

nardagarri: _____
 atsegina: _____
 sasoi: _____
 ageri: _____
 geldo: _____
 izara: _____
 endredatu: _____
 gogoratzen: _____

- A2** Testuko hainbat hitz ekarri ditugu hona. Denek ere ahoarekin dute zerikusia. Lot itzazu euskarazko hitzak gaztelaniazko eta frantsesezkoekin.

1. Horzdura	• <i>Pronunciación ininteligible</i> . Baragouinage.
2. Metalezko hortzak	• <i>Hablar</i> . Parler.
3. Sisipasak	• <i>Dentadura</i> . Denture.
4. Haginetako aparatua	• <i>Pronunciar</i> . Prononcer.
5. Ahoskatu	• <i>Prótesis dental</i> . Prothèse dentaire.
6. Berba egin	• <i>Dientes de metal</i> . Dents de métal.

BA AL ZENEKIEN?

“Laranja erdia” esamoldearen jatorriaz

Aristofanes greziar antzerkigileak kontatzen zuenez, giza arraza ia perfektua zen. Gizakiak laranja bezain esferikoak ziren, bi alde zituzten buru beraren gainean, lau beso eta lau zango biraka ibiltzeko. Izaki hauek hiru motakoak izan zitezkeen: bat, gizona + gizona bikoteak osatutakoa, beste bat, emakume + emakumea bikoteak osatutakoa eta hirugarren bat, (androginoa) gizona + emakumea bikoteak osatua.

Beren harrokeriak jainkoei kontra egitera bultzatu zituenean, Zeusek zigortu egin zituen tximista baten bidez bitan banatuz. Handik aurrera, izakiak beste erdiaren bila ibili ziren, goibel, eta inoiz aurkitzea lortzen bazuten, besoen bidez lotu eta goseak hil arte geldirik geratzen omen ziren.

Zeus giza arrazaz gupidatu eta Hermes agindu zion izakiei aurpegia biratzeko sexua zuten alde berera. Honela, izaki hauetako bakoitzak bere erdia aurkitzen zuenean, elkartasun horretatik plazera lortzeko modua izango zuen eta gainera, elkartasun androginoaren kasuan, ondorengoak izan zitzakeen.

Ordur geroztik, gizakiok gure artekoen artean gure laranja erdia bilatzera kondenaturik gaude, besarkaden bidez “osoago” egin gaitzaten. Edonola ere, giza arrazak ez baditu bere mugak errespetatzen eta harropuzkeria arriskutsua gainditzeko, Zeusek mehatxu egin zuen berriz ere bitan banatzearekin eta ondorioz, zango bakar baten gainean jauzi eginez ibiliko ginateke.

PUBLIZITATEAREN ARRASTOTIK

Ondorengo irudia produktu baten iragarkitik hartu dugu. Jakingo al zenuke asmatzen zer den iragartzen dena?

ESTEREOGRAMA

Ilusio optikoa da estereograma eta bere oinarrian dagoena da begiek ikuspuntu desberdinetatik irudiak jasotzeko duten ahalmena. Perspektiba desberdin horiek hiru dimentsiotako irudia sortzen dute eta gure burmuinak hala jasotzen ditu.

Era honetara begiratu behar zaie honelako irudiei: adi-adi begiratu behar zaie ikusmenak irudi hori gaizki fokatzen duen arte, orduan ikusi ahal izango baitugu hiru dimentsiotakoa.

Egizu proba irudi honekin. Zer ikusten duzu?

Ikaslearen koaderno

HADE 410

EUSKARA HOBETZEN

Ale honetan, honako moldea izango duzu hizpide:

- Itxura

Irakur itzazu azalpenak, eta ondoren, praktikarako proposatu dizkizugun ariketak osatu. Badakizu, bestalde, Ikasbil atarian (www.ikasbil.net) *ikas-materialen* atalean aurki ditza-kezula, argibidez eta entzungaiez horniturik.

ADISKIDE GAIZTOAK

[Itxura]

Gaztelaniazko "hechura", honen eratorria da euskarazko "itxura". Gaztelaniaz ere badu "apariencia" adiera, baina euskaraz "itxura" gizakiekin ere erabiltzen dugu: "neska horrek dauka itxura!", "edo ze itxura daukan zure ahizpak!". Gaztelaniaz, ordea, ez da erabiltzen gizakiekin. Ez da esaten *Qué hechura tiene tu hermana. Ez da esaten, ezta ere, *¡Vaya hechura tiene esa herida! Euskaraz, ordea, bai, oso normala da entzutea, "Ze itxura duen zauri horrek!"

Baina "itxura" hitzak aipatutakoak baino adiera gehiago hartzen ditu. Ikus batzuk:

Itxura *forma, figura, aspecto, apariencia, traza* gaztelaniazko adieren ordain izan daiteke; baita *presencia, planta, pinta* adierena ere.

- *Arrautza-itxurako burua duelako barre egiten diote*: se ríen de él/ella porque tiene una cabeza ahuevada.
- *Ez dakit zer duen, baina kanpoko itxura du mutil horrek. Tankera hori hartzen diot*: no se porqué, pero me da la impresión por su aspecto de que este chico es de fuera.
- *Jantzi horrekin itxura penagarria duzu*: con esa ropa das pena.
- *Goiz-goizetik itxura txarra hartu diot egunari*: desde primera hora de la mañana he presagiado que será un mal día.
- *A ze itxura duen gazte horrek!*: ¡Qué planta tiene ese/a joven!
- *Honek ez du itxura onik*: esto no tiene buena pinta.
- *Agure itxura daukazu arropa horrekin*: esa ropa te da un aspecto de viejo/a.

Itxura hitzak testuinguruaren arabera *fundamento, lógica* ere esan nahi du:

- *Horrek dioenak ez du itxura handirik*: no tiene mucho fundamento o lógica lo que dice ese/a.
- *Ez diot itxura handirik hartzen medikuak esan duenari*: no le encuentro mucha lógica a lo que ha dicho el/la médico.

Probabilitatea adierazteko ere erabiltzen dugu molde hau: **itxura(z)**. Gaztelaniaz, *en apariencia, al parecer, por lo visto, por lo que parece, según parece...*

- *Ona da, itxuraz behintzat*: es bueno, al menos en apariencia.
- *Ez zaio jende artean ibiltzea gustatzen, itxura*: según parece, no le gusta andar entre la gente.

Itxura (tankera) hartu moldeak gaztelaniazko *entender, comprender* esan nahi du.

- *Esaldi honi ez diot itxurarik hartzen*: no entiendo esta frase.
- *Ez dago zuri itxura hartuko dizunik*: no hay quien te entienda.

Itxura(k) egin moldeak gaztelaniazko *simular, aparentar, fingir* esan nahi du. Honen sinonimo dugu "plantak egin".

- *Gaixo-itxurak egin*: fingir estar enfermo/a.
- *Zoro itxurak egin zituen soldaduska ekiditeko*: fingió que estaba loco para evitar ir a la mili.

Itxuran/z moldeak *con buen aspecto, decorosamente; correctamente, bien* esateko balio du:

- *Itxuran bizi behintzat, nahiz ez aberastu*: aunque uno no se haga rico, al menos vivir bien (dignamente).
- *Anaiaren ezkontzara itxuraz joatea nahi nuke*: me gustaría que fueses a la boda de tu hermano con buen aspecto.
- *Itxuraz portatu*: portarse bien.
- *Gauzak itxuraz egin*: hacer las cosas correctamente.

Itxurarik gabe moldeak *neurrik gabe, asko ere* esan nahi du. Gaztelaniaz, *sin medida; muchísimo/a* itzuliko genuke.

- *Orain ere euria itxurarik gabe ari du*: ahora también llueve sin medida.
- *Itxurarik gabe aritu zen hizketan*: estuvo hablando sin parar.

Itxura hitzaren adierak birpasatu ondoren, saia zaitez esaldiok itzultzen:

- Itxura txarra hartu diot istorio horri.
-
- Itxuraz ez zuen etxera itzultzeko asmorik eta horregatik tren-geltokira joan eta billetea erosi zuen.
-
- Izeba bisitatzeraz bazoaz, itxuraz azaldu.
-
- Joaten garen toki guztietan beti itxuran etortzen da.
-
- Itxurarik gabe egin du euria. Martxa honetan uholdeak izango ditugu.
-
- –Zer moduzko etxea dute? – Itxurazkoa.
-

IKUSIZ IKASI

Ale honetan, bere bizitzaren berri ematen digu ikasle batek. Ikusiko duzue, euskaldun zahar alfabetatu gabea dugu ikaslea eta horregatik bere akatsik arruntenak deklinabideari eta ortografiari lotuta daude.

Bere testuan gaizki dauden hainbat kontu azpimarratu ditugu. Saia zaitez zuzentzen, laguntzarik gabe:

Zuek ezan bezala, nire bisitzaren historia kontatuko dizuet:

Nire izena Eneritz da. 1948. ekainaren amahiruan jaio nintzen Donostiko hospitalean. Horregatik Urnietako jende gehinak Donostian jaio bezala agertzen gara NAN dokumentuan.

Gaur egun Andoainen bizi naiz, nire senarra eta hiru semearekin, eta bizi tokia aldatzeko intentzioa ez daukat.

Momentu honetan Hernaniko tailer batean lanean ari naiz, salmenta egiten, baina gustatuko litzaidake lanpostu hobeago bat aurkitzea.

Ikasketak aldetik ez nago ezer egiten, denborik ez daukat momentuz.

Nire ikasketak orain arte auxe izan dira.

Txikitan ikastolara joan nintzen eta OHOk lehenengo 4en maila han egin nituen. Gero OHOk mailak UBira, Donostiako Arantzazuko Amaren ikastetxean.

Ikasketak ikastolan euskaraz eta Donostian erderaz. Hau bukatu eta Donostiako EUTG ikastetxean hiru urte barrun. Segidan taberna batean lanean hazi nintzen eta gero 23 urterekin ezkondu nintzen. Orain arte euskerako ikasketak ez ditut egin. Euskaldun zahar naiz eta alfabetizatu gabe nago. Etxean euskara erabiltzen dugu.

Telebistako albisteak euskeraz ikusten ditut, baina gehiena, erderaz. Irratia euskeraz entzutean dena ulertzen dut, baina irakurtzeko ohitura gutxi daukat, kosta egiten zait, eta idaztea oraindik gehio.

Lanean, asko hitz egiten dut euskaraz eta ez daukat arazorik, jendearekin hitz egiteko, oso ondo moldatu egiten naiz.

Gramatika ez dakit eta hau da lehenbiziko asterketa aurkeztu egiten naizela. Landu beharra dakat dena.

Nire euskera maila zein den, zuek esango behar diazute, ezan da bezala, hitz egiteko ondo moldatu egiten naiz baina idazteko, beste kontua bat da.

Denbora izanez gero, irakurtzea, idaztea, ariketak eta gramatika landu behar nituzke.

Mila esker denegatik eta barkatu nire erru guztik.

Ikasle honek dituen arazorik larrienei erreparatu eta hona hemen eman nahi dizkiogun aholkuak:

Deklinabide-kasuekin, kontuz!

Hainbat arazo ditu testuak NOR eta NORK kasuak nahastu egiten dira eta. Hona hemen zenbait argibide.

Irakur itzazu adibideok:

Mutikoa (NOR kasua-singularrean) etorri da.

Mutikoak (NOR kasua-pluralean) etorri dira.

Kontuan izan!

NOR beti erabiltzen da mugimenduzko aditzekin:

joan/etorri/ibili/mugitu/azaldu/gorde... + NAIZ/DA/GARA/ZARA/ZARETE/DIRA

Mutikoak (NORK kasua-singularrean) esan du.

Mutikoek (NORK kasua-pluralean) esan dute.

NORK beti erabiltzen da aditz trantsitiboekin (egin, esan, jakin, erosi, ikusi, eraman, jan, edan... + DUT/DU/DUGU/DUTE...)

1 Aukeratu kasu bakoitzean bietatik zein den zuzena:

1. *Ni/Nik* esan dizut, ez *Josu/Josuk*.
2. *Zu/Zuk* joango al zara?
3. *Ni/Nik* ez dakit, galdeiozu Itziarri.
4. Nire *senarra/senarrak* joango da, *ni/nik* etxean geratuko naiz eta.
5. *Karmele/Karmelek* garbitu beharko du denda, ez *ni/nik*.
6. *Lagunak/lagunek* esan zidaten ezkondu zinela.
7. *Haurrak/Haurrek* ez dakite gezurrik esaten.
8. *Zu/Zuk* gezurra esan didazu, *Miren/Mirenek*, berriz, egia esaten dit beti.
9. *Martin/Martinek* joan beharko du, *ni/nik* ezin dudalako.
10. *Amaia/Amaiak* ez du azterketa gainditu, gutxi ikasi duelako.

2 Hutsuneak bete (Jarri -a, -ak, -ek, -k edo ezer ez kasu bakoitzean)

- 1.- Zure etxe_____ oso polita da.
- 2.- Nire seme_____ lan handia ematen didate.
- 3.- Bi ogi_____ nahi ditut ni_____
- 4.- Zenbat urte dituzu zu_____?
- 5.- Liburu_____ garestiegiak dira, horregatik joaten naiz liburutegira.
- 6.- Apaiz_____ gezur asko esaten dituztela esaten du Jon_____
- 7.- Lasai egon zu_____, ni_____ helduko diot poltsari.
- 8.- Beti harrapatzen dut zure lagun_____ ohean etzanda.
- 9.- Askok dakizu zu_____, ni_____ baino dezente gehiago.
- 10.- Niri beldurra ematen didate zakur_____

3 Azken irakurketa

Gramatika-kontuak alde batera utzita, azter ezazu testua berriro eta esan. Ba al da testuan DESEGOKIA den ezer? Zer?

Hemen jaso:

.....

.....

.....

▶ IDAZTARAUAK

> ERREPASOA

Euskaltzaindiak argitara eman dituen hainbat araren errepasoa egiteko asmo-tan hona hemen zenbait esaldi. Saia zaitez arau okerrak atzematen. Gaizki dauden esaldiak behar den bezala berridatzi:

1. Nonnahi aurki daitezke marka horretako oinetakoak.

2. Nola nahi ere Parisen elkartuko gara.

3. Nor nahi dela ere ez zait bere jarrera gustatzen.

4. Nora nahira joan gaitezke. Eguraldia oso ona da eta.

5. Betibezala berandu zatoz.

6. Betirako moduan aritu zara: zakar!

7. Behin-betirako emaitzak bihar argitarako dituzte.

8. Behinik-behin aita baletor.

9. Behin behineko iragarpena eman dute telebistan.

10. Itxurikpe aritu da negarrez.

11. Dirurikgabe etorri zara, ezta?

12. Jakin izan ba genu, ez ginen etorriko

13. Salda ba dago.

14. Lan gabetuak kalera irten dira.

15. Lasai,, ba noa!

16. Garaiz ateratzen baldin ba naiz, kasu egingo dizut.

17. Merezi du lan gehiago egiteak.

18. Zakarkeriaz aritzeak ez du merezi izaten.

19. Lagunak edukitzeak merezi izan dio.

20. Merezi dituzu honelako emaitzak jasotzeak.

07

- 1.- B
- 2.- A
- 3.- D
- 4.- C

09

1. hedabideak
2. joera
3. asmakizun
4. esamoldea
5. ohitura
6. artean
7. ardura
8. nortasuna
9. zerkusirik
10. zorpetzerik
11. aisialdia
12. eredu
13. ahalmen
14. eragileetako

11

- 1.- EGIA
- 2.- EGIA
- 3.- GEZURRA
- 4.- EGIA
- 5.- GEZURRA
- 6.- EGIA
- 7.- GEZURRA
- 8.- GEZURRA

13

- 1.- D
- 2.- A
- 3.- B
- 4.- C

E esaldia
sobera
dago.

26

...umetan hasi zen gai-jartzaile lanetan.
...Laxaro Azkunerekin batera jauzi bikaina eman zuen.
...haurdun dago.
...txapelketara joan aurretik etxean prestatzen ditu gaiak. ✓
...uste du bertsolariak bertsoak etxetik eginda ekar ditzakeela eta hori saihestu nahi du. ✓
...uste du 2011n Gipuzkoako Txapelketa izango denez, gaiak prestatzen hastea komenigarria dela.
...uste du bertso-eskoletan jolasa besterik ez dagoela.
...lagun asko eta bikotekidea bera ere bertsolaritza munduan ditu. ✓

29

- a-4
- b-3
- c-1
- d-2

31

Phineasek honako hau gogoratzen du batzuetan: Hamaika urte bete zituen egun berean, otsailaren hamabian, ohetik altxatu eta etxean ez zegoela inor. Gogoratzen du Sora arrebaren logelara joan zela lehenengo, baina hutsik zegoela, eta ohea egin gabe, eta leihoa zabalik otsaila izan arren. Gogoratzen du hotz handia sartzen zela leihotik eta sukaldeko lau aulki zeudela logelaren erdian.

Phineasek gogoratzen du egongelara joan zela gero, eta larunbata zela, eta Sorarekin apur bat haserre zegoela.

Gogoratzen du aitaren besaulkian egon zela jesarrita egongelan, arrebaren zain, eta oinak hoztu egin zitzaizkiola.

Gogoan du uste baino beranduago heldu zela aita.

Gogoratzen du ez ziola aitari ezer galdetu. Ez zion Sora non zegoen galdetu, apur bat haserre zegoelako arrebarekin. Gogoratzen du Soraren ohea egin zuela aitak eta hori ere arraroa zela. Gogoratzen du ez ziola aitari Soraren logela atontzen lagundu, arrebarekin apur bat haserre zegoelako oraindik.

Gogoratzen du Sorak 23 urte zituela orduan, aitak 54 eta berak 11 egin zituela egun horretan bertan. Gogoratzen du ia hogeit urte direla arreba desagertu zenetik.

Hori da Phineasek batzuetan gogoratzen duena.

35

- 1.- b
- 2.- b
- 3.- a
- 4.- b
- 5.- b
- 6.- a
- 7.- c
- 8.- a

37

1. Horzdura
2. Metalezko hortzak
3. Sisipasak
4. Haginetako aparatua
5. Ahoskatu
6. Berba egin

Dentadura. Denture.
Dientes de metal. Dents de métal.
Pronunciación ininteligible. Baragouinage.
Prótesis dental. Prothèse dentaire.
Pronunciar. Prononcer.
Hablar. Parler.

nardagarri: nazkagarri, higuigarri, nardagailu, gohaingarri

atsegina: gozoa, gustagarria, atsegingarria, ezlia

sasoi: garai, urtaro, aldi, aro

ageri: azaldu, bertaratu

geldo: motel, mantso

izara: maindire

endredatu: korapilatu, nahaspilatu

gogoratzen: oroitzen

Fruitua/Igalia

1. Pikua
2. Sagarra
3. Gerezia
4. Udarea/Madaria
5. Arana
6. Oliba
7. Mertxika

c erantzuna da zuzena. Izan ere, Kikuyu 7.4 milioi laguneko etnia da, Kenyako triburik handiena, populazioaren %22 osatzen baitute. Kikuyu *Gikũyũ* izenaren era ingelestua da. Erdiko lur emankorretan kokaturik, ekonomikoki Kenyako etniarik gogotsuena da.

38

PUBLIZITATEAREN ARRASTOTIK

Calgaryko nekazari-azokaren iragarkia da hau, eta honela dio irudiari laguntzen dion testuak:

Eguneko esneak ezin du ostiralera arte itxaron. Orain, ostegunetan irekita.

ESTEREOGRAMA

Jolasean ari diren maitagarriak dira.

[42-43]

Hemen duzu testua. Zuzenduta aurkituko dituzu azpimarratutako egiturak. Konparatu zuk zuzendu dituzunak ea zenbaitetan asmatu duzun!

[40/41]

ADISKIDE GAIZTOAK

Esa historia tiene mala pinta.

Al parecer no tenía intención de volver a casa y por ello se fue a la estación de tren y compró el billete.

Si vas a ir a visitar a tu tía, preséntate como es debido.

A todos los sitios que vamos acude con buen aspecto.

Ha llovido sin parar. A este paso tendremos inundaciones.

¿Cómo es su casa? – Está bien.

[44]

1. Nonahi aurki daitezke marka horretako oinetakoak.
2. Nolanahi ere Parisen elkartuko gara.
3. Nornahi dela ere ez zait bere jarrera gustatzen.
4. Noranahi joan gaitzek. Eguraldia oso ona da eta.
5. Beti bezala berandu zatoz.
6. Betiko moduan aritu zara: zakar!
7. Behin betiko emaitzak bihar argitarako dituzte.
8. Behinik behin aita baletor.
9. Behin-behineko iragarpena eman dute telebistan.
10. Itxurarik gabe aritu da negarrez.
11. Dirurik gabe etorri zara, ezta?
12. Jakin izan bagenu, ez ginen etorriko
13. Salda badago.
14. Langabetuak kalera irten dira.
15. Lasai, banoa!
16. Garaiz ateratzen baldin banaiz, kasu egingo dizut.
17. Merezi du lan gehiago egitea.
18. Zakarkeriaz aritzea ez du merezi izaten.
19. Lagunak edukitzea merezi izan dio.
20. Merezi duzu honelako emaitzak jasotzea.

Zuek esan bezala, nire bizitzaren istorioa kontatuko dizuet:

Nire izena Eneritz da. 1948ko ekainaren hamahiruan jaio nintzen Donostiako ospitalean. Horregatik Urnietako jende gehienak Donostian jaio bezala agertzen gara NAN dokumentuan.

Gaur egun Andoainen bizi naiz, nire senarra eta hiru semeekin, eta bizi tokia aldatzeko intentziorik ez daukat.

Momentu honetan Hernaniko tailer batean lanean ari naiz, salmenta egiten, baina gustatuko litzaidake lanpostu hobeago bat aurkitzea.

Ikasketak aldetik ez nago ezer egiten, denborarik ez daukat momentuz.

Nire ikasketak orain arte hauxe izan dira.

Txikitik ikastolara joan nintzen eta OHOk lehenengo 4 mailak han egin nituen. Gero OHOk mailak UBira, Donostiako Arantzazuko Amaren ikastetxean.

Ikasketak ikastolan euskaraz eta Donostian erdaraz. Hau bukatu eta Donostiako EUTG ikastetxean hiru urte ondoren. Segidan taberna batean lanean hazi nintzen eta gero 23 urterekin ezkondu nintzen. Orain arte euskarako ikasketak ez ditut egin. Euskaldun zahar naiz eta alfabetizatu gabe nago. Etxean euskara erabiltzen dugu.

Telebistako albisteak euskaraz ikusten ditut, baina gehiena, erdaraz. Irratia euskaraz entzutean dena ulertzen dut, baina irakurtzeko ohitura gutxi daukat, kosta egiten zait, eta idaztea oraindik gehiago.

Lanean, asko hitz egiten dut euskaraz eta ez daukat arazorik, jendearekin hitz egiteko, oso ondo moldatu egiten naiz.

Gramatika ez dakit eta hau da lehenbiziko azterketa aurkeztu egiten naizela. Landu beharra daukat dena.

Nire euskara maila zein den, zuek esango behar didazue, ezan da bezala, hitz egiteko ondo moldatu egiten naiz baina idazteko, beste kontu bat da.

Denbora izanez gero, irakurtzea, idaztea, ariketak eta gramatika landu behar nituzke.

Mila esker denagatik eta barkatu nire akats guztiak.

1. Nik/Josuk
2. Zu
3. Nik
4. senarra/ni
5. Karmelek/nik
6. Lagunek
7. Hurrek
8. Zuk/Mirenek
9. Martinek/nik
10. Amaiak

2. 1.- etxea
- 2.- semeek
- 3.- ogi/nik
- 4.- zuk
- 5.- liburuak
- 6.- Apaizek/Jonek
- 7.- zu/nik
- 8.- laguna
- 9.- zuk/nik
- 10.- zakurrek

3 Azken irakurketa

Gure ustez, badira testuan lekuz kanpo dauden bi aipamen, hona hemen:

Zuek esan bezala, nire bizitzaren istorioa kontatuko dizuet:

eta

Mila esker denagatik eta barkatu nire akats guztiak.

ARI AL ZARA UDARAKO PLANAK EGITEN?

**Euskal Herritik atera gabe
paraje ezberdinak ezagutu
nahi badituzu**

**Urrutira joan gabe beste
bizimodua eta ohiturak
ezagutu nahi badituzu**

**Denboraren poderioz
ikasitako euskara inguru
euskaldun batean erabili
eta hobetu nahi baduzu**

**Batuaz gain beste euskalkiren bat
ezagutu nahi baduzu**

**Euskaraz biziz lagun berriak egin nahi
badituzu**

**Aurten ere
hamabost
eguneko
egonaldiak!!!**

HONA HEMEN GURE PROPOSAMENA EGONALDIK FAMILIA EUSKALDUNETAN 2010

Antolatzaileak:

ULIBARRI
EUSKALTEGIA

ULIBARRI euskaltegia

Gardoki, 3-1.a
48008 – BILBO
www.ulibarri.org

urrats
euskaltegia

URRATS euskaltegia

Katalina Erauso, 21 – behe
20010 – DONOSTIA
www.urrats.com

Informazioa: 94 – 4162472 (Oihane)

Web orria: www.egonaldiak.net

HABEk sustatu eta diruz lagundutako ekimena

2010eko AZTERKETA-DEIALDIA

Euskalduntzearen lehen, bigarren hirugarren eta laugarren mailak

<i>Lehen deialdiko egutegia</i>	1. maila	2. maila	3. maila	4. maila
Matrikulaldia				Maiatzaren 13tik 20ra
Onartuen behin-behineko zerrenda				Maiatzaren 24an
Behin betiko zerrenda	Maiatzaren 6 - 7an	Maiatzaren 6 - 7an	Maiatzaren 6 - 7an	Maiatzaren 31n
Proba idatzia	Maiatzaren 15ean	Maiatzaren 15ean	Maiatzaren 15ean	Ekainaren 5ean
Behin-behineko emaitzak	Ekainaren 11n	Ekainaren 11n	Ekainaren 11n	Ekainaren 28an
Ahozko proba	Ekainaren 24, 25, 26an	Ekainaren 24, 25, 26an	Ekainaren 17, 18, 19an, beharren arabera	Uztailaren 10ean
Behin-behineko emaitzak	Uztailaren 12an	Uztailaren 12an	Uztailaren 12an	Uztailaren 13an
Emaitza orokorrak	Uztailaren 19an	Uztailaren 19an	Uztailaren 19an	Uztailaren 19an

HABE

Deialdiaren testu osoa:

www.habe.euskadi.net